

LİMİTED ŞİRKETLERDE PAYIN HACZİ, REHNİ VE İNTİFA HAKKINA KONU OLMASI^(*)

Arş. Gör. Seda BAŞ^(**)

ÖZ

Limited şirketlerde pay üzerinde haciz, rehin ve intifa hakkı kurulması mümkündür. Bu hakların ortaklığı ne şekilde etkileyeceği ve sahibine sağladığı faydalar da tartışılması gereken meselelerin başında gelmektedir. Limited şirketlerde payın haczi, TTK m.133 ile açıkça kanuni düzenlemeye kavuşmuştur. TTK m.133/1'de şahıs şirketlerinde hacze ilişkin hususları düzenlenirken, m.133/11'de herhangi bir ayırım yapılmaksızın tüm sermaye şirketlerine dair haciz usulü düzenlenmektedir. Buna göre, bir sermaye şirketinin ortağının alacaklıları, alacaklarını; ortağa düşen kâr payı, tasfiye payı, borçluya ait olan çıplak paylar ve kıymetli evraka bağlanmış paylardan elde edebilirler. TTK m.600 ise limited şirket payı üzerine rehin ve intifa hakkı tesisi hususunda düzenlemeler içermektedir. Limited şirket payı üzerinde rehin ve intifa hakkı kurulabilmesi için, payın devri için aranan şartların mevcudiyeti gereklidir. Rehlin devredilebilir nitelikteki mali hakları kapsamına alırken intifa hakkı mali haklar ve yönetsel hakları da kapsar.

Anahtar Kelimeler: Limited Şirket, Payın Haczi, Payın Rehni, Pay Üzerinde İntifa Hakkı.

(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 11/10/2021 - Kabul Edildiği Tarih: 26/11/2021.

Atıf Şekli: Seda Baş, "Limited Şirketlerde Payın Haczi, Rehni ve İntifa Hakkına Konu Olması", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XI, S. 2, 2021, s. 903-940.

(**) Çukurova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, Adana, Türkiye.

E-posta: yildizs@cu.edu.tr.

Orcid: 0000-0001-5382-2663.

ATTACHMENT, PLEDGE, AND SUBJECT TO USUFRUCT OF CORPORATE SHARES IN LIMITED COMPANIES

ABSTRACT

It is possible that the establishment of attachment, pledge, and usufruct on corporate shares in limited company. How these rights affect the partnership and the benefits they provide to its owner are among the issues that need to be discussed. The attachment of corporate shares in a limited company has clearly reached a legal regulation with article 133 of TCC. While art.133/I of the TCC regulates the matters regarding attachment in sole proprietorships, art.133/II regulates the attachment procedure for all corporation without any discrimination. Art.600 of TCC includes regulation regarding the establishment of pledge and usufruct on limited company shares. In order to establish a pledge and usufruct on a limited company share, the conditions required for the transfer of shares must be met. While the pledge covers transferable financial rights, the usufruct also includes financial rights and administrative rights.

Keywords: limited Company, Attachment of Shares, Pledge of Shares, Usufruct on Shares.

GİRİŞ

Türk Ticaret Kanunu'nun altıncı kısmında m.573-644 arasında düzenlenen limited şirket; ortakların sınırlı sorumluluğu, az sayıda ortakla kurulabilmesi, sermaye miktarının diğer ticaret şirketlerine göre daha az olması ve işlevselliği gibi nedenlerle sıkça tercih edilen bir şirket türüdür¹. En fazla elli ortaktan oluşabilen limited şirketlerde ortaklar, “*şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler*” (TTK m.573/II; TTK m.574/I).

Limited şirketlerde pay² kavramını daha iyi anlayabilmek için, bazı kavramlara değinmek gerekmektedir. Bu kavramlar; esas sermaye, sermaye payı ve ortaklık payıdır. Esas sermayeden maksat, limited şirketin sahip olduğu ya da ortaklarca taahhüt edilen toplam sermaye miktarıdır³. Bu husus, esasen, TTK m.573/I'de limited şirketin “*esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur*” demek suretiyle hüküm altına alınmıştır. Limited şirketin esas sermayesi, en az onbin Türk lirasıdır (TTK m.580/I). Esas sermaye payı kavramı, toplam sermayede bir ortağın sahip olduğu payı ifade etmektedir⁴. Esas sermaye paylarının itibari değerleri farklı olmakla birlikte, bu

¹ Ernst Hirsch, *Ticaret Hukuku Dersleri*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1948, s. 340; Barbaros Çağa, “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, *BATİDER*, 1974, C. VII, S. 3, s. 582; Sami Karahan - Mustafa Çeker, *Şirketler Hukuku*, 2. Baskı, Mimoza Yayınevi, Konya, 2013, s. 828 vd.; Reha Poroy - Ünal Tekinalp - Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019, s. 400 vd.; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 768 vd.; Oruç Hami Şener, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 671 vd.; Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, 14. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 419 vd.; Ünal Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 514; Fatih Bilgili - Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku Dersleri*, 4. Basım, Dora Yayıncılık, Bursa, 2015, s. 351.

² Limited şirketlerde pay kavramını ifade etmek üzere İsviçre hukukunda “Stammanteil”, Alman hukukunda ise “Geschäftsanteil” terimleri kullanılmaktadır. Bu hususta bkz. Jürgen Ensthaler- Jens Thomas Füller - Burkhard Schmidt, *Kommentar zum GmbH-Gesetz*, 2. Aufl., Luchterhand, y.y. 2010, s. 206 vd.; Gökçen Topuz, *Hisse Haczi ve Satışı*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 268.

³ Yaşar Karayalçın, *Ticaret Hukuku*, Ankara, 1973, s. 352; Poroy - Tekinalp - Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 402; Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 423; Umut Yeniocak, *Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 78; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, s. 553; Bilgili - Demirkapı, *Şirketler Hukuku Dersleri*, s. 361; Serhan Dinç, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları”, *TAAD*, 2017, S. 29, s. 149.

⁴ Poroy - Tekinalp - Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 403; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 771; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, s. 553; Ercüment Erdem - Y.

değerin 25 Türk lirası ve bunun katları şeklinde belirlenmesi gerekir (TTK m.583/II). Esas sermaye payı ile yakın bir ilişki içerisinde⁵ olan ortaklık payı kavramı ise, şirket ortaklarının ortak sıfatına sahip olmasından dolayı elde ettikleri hak ve borçların bütünü olarak tanımlanabilir⁶. Limited şirketlerde ortaklık payı, ortak sıfatıyla sahip olunan hak ve borçların tümü ve bütünü ifade eden “pay sahipliği mevki” olarak tanımlanabilir⁷. Ortak ile şirket arasında söz konusu olabilecek bütün hukuki ilişkileri ifade etmek üzere ortaklık payı kavramı kullanılır⁸. TTK m.583/III düzenlemesi, “bir ortak birden fazla esas sermaye payına sahip olabilir” demek suretiyle eTTK⁹’nın benimsediği “bir ortak, bir pay¹⁰” kuralını terk etmiştir¹¹.

Limited şirketlerde, eTTK m.503¹²’ten farklı olarak, TTK m.593/II uyarınca, “Esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenir”. Hükmün gerekçesinde, esas sermaye payının ispat aracı niteliğindeki ya

Can Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, *Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan*, İzmir, 2000, s. 571; Murat Dönmez, “Limited Şirketlerde Hisse Haczi”, *TBB*, 2006, S. 63, s. 226; R. Murat Dönmez, *Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi*, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 387; Topuz, *Hisse Haczi ve Satışı*, s. 270; Yeniocak, *Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi*, s. 78.

⁵ Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 572.

⁶ Karayalçın, *Ticaret Hukuku*, s. 356; Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 571; Yeniocak, *Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi*, s. 78-79.

⁷ Dinç, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları”, s. 149; Ertan Demirkapı, “Limited Ortaklık Payının Devri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Doktora Tezi, İzmir, 2008, s. 18. eTTK döneminde limited şirketlerde ortaklık payı, pay sahipliği konumuna değil ortağın şahsına bağlıydı. Bu hususta, bkz. Çağa, “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, s. 589; Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 571; Yeniocak, *Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi*, s. 79. Yeni TTK’da ifade edilen “ortaklık payı” kavramının limited şirkette esas sermaye payını ifade ettiği yönünde, Dönmez, “Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi”, s. 387, dn. 1435.

⁸ Dinç, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları”, s. 150.

⁹ Mülga 6762 sayılı Kanun, RG, T. 9/7/1956, S. 9353.

¹⁰ Bu kural hakkında ayrıntılı bilgi için, bkz. Yeniocak, *Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi*, s. 79-80.

¹¹ Aynur Parlar, *Gereççeli Türk Ticaret Kanunu*, Bilge Yayınevi, Ankara, 2011, s. 501; Demirkapı, “Limited Ortaklık Payının Devri”, s. 28.

¹² eTTK döneminde, limited şirketlerde, ortaklık paylarının kıymetli evrak niteliğinde çıkarılması mümkün değildi. Yalnızca ispat vasıtası niteliğinde pay senetleri çıkarılması mümkündü. Bu hususta, bkz. Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 573 vd.; Yeniocak, *Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi*, s. 79.

da nama yazılı bir senede bağlanmasına olanak tanındığı belirtilmektedir¹³. Bu sebeple, limited şirket esas sermaye payının bir senede bağlanması zorunlu değildir¹⁴. Dolayısıyla, TTK m.593/II hükmü emredici bir şekilde düzenlenmesine karşın, anılan hükümden emredici bir anlam çıkarılmamalıdır¹⁵. Nitekim madde gerekçesinde sadece bir olanaktan bahsedilmektedir. Diğer yandan, doktrinde de haklı olarak ifade edildiği üzere, bu anlam karışıklığının bertaraf edilebilmesi için, hükümdede yer alan “düzenlenir” ifadesi yerine “düzenlenebilir” ifadesinin tercih edilmesi daha uygun olur¹⁶.

I. LİMİTED ŞİRKETLERDE PAYIN HACZİ

A. Genel Olarak

6102 sayılı TTK ile sermaye şirketlerinde hisse haczi konusunda önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin en önemlilerinden biri, eTTK’daki karşılığı m.145 olan TTK m.133 hükmüdür. Anılan düzenlemede “*Bir şahıs şirketi*¹⁷ devam ettiği sürece ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, hakkını şirketin bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payından ve şirket fesholunmuşsa tasfiye payından alabilir. Henüz bilanço düzenlenmemişse alacaklı bilançonun düzenlenmesi sonucunda borçluya düşecek kâr ve tasfiye payı üzerine haciz¹⁸ koyduruabilir. (2) Sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kâr veya tasfiye payından almak yanında, borçlularına ait olan, senede bağlanmış veya bağlanmamış payların¹⁹, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilirler. Haciz, istek üzerine, pay defterine işlenir. (3) Bunun dışında, alacaklılar, tüm ticaret şirketlerinde alacaklarını, ortağın şirketten olan diğer

¹³ Anılan düzenlemenin gerekçesi için, bkz. Parlar, Gerekçeli Türk Ticaret Kanunu, s. 506. Öğretilde, limited şirket pay senetlerinin nama yazılı olarak düzenlenebileceği hususu, eTTK döneminde de kabul edilmekteydi. Bu hususta, bkz. Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 574.

¹⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 773; Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 554.

¹⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 773.

¹⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 773.

¹⁷ eTTK m.145’te şahıs şirketi - sermaye şirketi ayrımı yapılmaksızın, sadece “şirket” kelimesi yer almaktaydı.

¹⁸ eTTK m.145’te “ihtiyati haciz” kavramına yer verilmişti.

¹⁹ TTK, payın senede bağlı olup olmadığını dikkate almaksızın haczedilebileceğini açıkça düzenlemektedir.

alacaklarından da alabilme ve bunun için haciz yaptırabilme yetkisini de haizdir. (4) Yukarıdaki hükümler borçlu ortakların şirket dışındaki mallarına alacaklıların başvurularına engel olmaz.” hükmü yer almaktadır.

TTK m.133/I hükmü şahıs şirketlerinde hacze ilişkin hususları düzenlerken, m.133/II hükmü sermaye şirketlerinde haciz kurallarına yer vermektedir. Görülmektedir ki, maddenin ikinci fıkrasında, herhangi bir ayırım yapılmaksızın tüm sermaye şirketlerine dair haciz usulü düzenlenmektedir. Buna göre, bir sermaye şirketinin ortağının alacaklıları, alacaklarını; ortağa düşen kâr payı ve tasfiye payından, borçluya ait olan çıplak paylar ve kıymetli evraka bağlanmış paylardan elde edebilirler. Buradaki haciz işlemi, İİK'nın taşınır mallara ilişkin hükümleri uyarınca gerçekleştirilir. Bir sermaye şirketi olan limited şirketler de TTK m.133/II hükmüne tabi olup bu hükümle ortaklık payının doğrudan haczine imkân tanınmaktadır²⁰.

Ticaret şirketlerine ilişkin yukarıda anılan genel hükmün dışında, limited şirketlerde cebri icra koşullarını düzenleyen eTTK m.522-523'e ise TTK'da yer verilmemiştir. eTTK m.522-523'ün mehzabı OR (Obligationenrecht - İsviçre Borçlar Kanunu) Art.793 ve 794'tür. Ancak bu hükümler de İsviçre hukukundaki reform çalışmaları sırasında kaldırılmıştır.

B. eTTK Döneminde Limited Şirketlerde Payın Haczi

1. Genel Olarak

Limited şirketlerde borçlunun kişisel alacaklısı, alacağını borçlunun limited şirketteki payına başvurarak talep edebilmişti. Ancak buradaki pay, ortağın ortaklık payı değildi. Limited şirketlerde ortaklık payının doğrudan haczi mümkün değildi²¹. Limited şirketlerde ortağın kâr payı ve tasfiye halinde tasfiye payı haczedilebilirdi. Bu husus eTTK m.145'de ifade edilmekteydi. Diğer yandan alacaklının, borçlunun limited şirketteki payını haczettirmesi durumunda, kolektif şirketlerden farklı olarak, öncelikle borçlunun şirket dışındaki malvarlığı değerlerinden ve kâr payından alacağını alamamış olması şartı aranmamaktay-

²⁰ Hakan Albayrak, “Limited Şirket Hisse (Ortaklık Payı) Haczi”, *Türk Ticaret Kanunu'nun 5. Yıl Sempozyumu*, 8-10 Kasım 2017, Ankara, s. 467.

²¹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 21.10.2010 tarihli ve 10984/24314 sayılı kararı: “Limited şirketlerde ortağın şahsi borcundan dolayı, ortaklık payının doğrudan haczi mümkün olmayıp, sadece ortağın kâr payı, masraf ve avans alacağı veya tasfiye halinde tasfiye bakiyesine katılma hakkı haczedilebilir.”. Limited şirketlerde haczin konusu ve aksi yönde görüş hakkında, Topuz, Hisse Haczi ve Satışı, s. 272-273.

di²². Limited şirketlerde hacze ilişkin diğer hususlar ise, eTTK m.522 ve 523'te düzenlenmekteydi. Bu kapsamda, alacaklı borçlu ortağın limited şirketteki payını haczettirebilirse de satışını isteyemezdi²³. Bu husus, limited şirketlerde payın bölünmemesi ilkesinin bir sonucu olarak görülmekteydi.

2. Feshi İhbar

eTTK'da ortağın alacaklısına haczin yanısıra en az altı ay önce ihbar etmek suretiyle limited şirketin feshini talep etme yetkisi de tanınmaktaydı. Bu husus eTTK m.522/l'de "*Ortaklardan birinin iflası halinde iflas idaresi en az altı ay önce ihbar etmek şartıyla şirketin feshini isteyebilir. Ortaklardan birinin payını haczettirmiş olan alacaklı da aynı hakka sahiptir.*" şeklinde düzenlenmişti. Alacaklının altı ay içerisinde şirketin feshini talep etmesi durumunda, diğer ortakların eTTK m.523'te düzenlenen şu imkanlardan birini kullanarak şirketin infisahını önlemesi mümkündür²⁴:

1. Şirket veya ortaklar, iflas masasının veya takibatta bulunan alacaklının haklarını öderse,

2. Payın iflas idaresi veya icra dairesi marifetiyle ve açık artırma yoluyla satılmasına ve pay kendisine ihale olunan kimsenin yeni bir ortak olarak şirkete girmesine diğer bütün ortaklar muvafakat ederlerse,

3. Pay, bütün ortaklarla iflas idaresi veya icra dairesinin muvafakatiyle başka bir ortak veya üçüncü şahıs tarafından devralınırsa,

4. Esas sermayenin ekseriyetini temsil eden ortakların sayı itibariyle ekseriyeti aleyhinde takibat yapılan ortağın koymuş olduğu sermayenin hakiki bedelini alarak şirketten çıkarılmasına karar verirse."

²² Abuzer Kendigelen, "Limited Şirket Paylarının Haczi", *GSÜHFD*, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, 2002, s. 410-411; Nihat Güman, "Elbirliği Mülkiyeti ile Kollektif ve Komandit Şirket Hisselerinin Haczi ve Paraya Çevrilmesi", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2006, s. 208 vd. Bu hususta bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 19.3.2015 tarihli ve 31053/6499 sayılı kararı.

²³ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 21.10.2010 tarihli ve E. 10984/24314 sayılı kararı: "*TTK'nun 522. maddesine göre; alacaklı borçlu ortağın limited şirketteki hissesini haczedebilir ise de satışını isteyemez. Zira limited şirketlerde pay kural olarak bölünmez. Ancak bunun istisnası devir veya miras yolu ile intikalde mümkün olup, pay önce bölünür, sonra devir veya intikal yapılır.*"

²⁴ TTK m.523'te sayılan imkanların kullanılmaması durumunda dahi, limited şirketin infisahını kabul etmenin isabetli bir çözüm olmadığı; nitekim limited şirketin ortakların kişisel durumlarından bağımsız bir sermaye şirketi olduğu ve aslolanın şirketin devamlılığı olduğu yönünde, bkz. Kendigelen, "Limited Şirket Paylarının Haczi", s. 413.

3. Haciz Prosedürü

Limited şirket paylarının haczi hususu eTTK m.522-523'te düzenlenmiştir. Ancak haciz prosedürü uygulayabilmek için bu iki düzenleme yeterli görülmemekte, bu hükümlerin İİK m.89, 94 ve 121 ile birlikte dikkate alınması gerekmektedir.

eTTK limited şirketlerin hisse senedi ihraç etmesini kabul etmemektedir. Bu husus eTTK m.503/II'de "*ortaklar tarafından konulan sermaye için, anonim şirkette olduğu gibi hisse senedi çıkarılamaz*" hükmüyle açıkça dile getirilmiştir. Dolayısıyla limited şirketlerde payın haczi, anonim şirketlerdeki çıplak pay²⁵ haczine ilişkin İİK m.94 hükmünün kıyasen uygulanması suretiyle gerçekleştirilmektedir²⁶.

Limited şirketlerde ortakların sorumluluğu sadece şirkete karşı olup, şirket borçlarından dolayı şirket alacaklılarına karşı kural olarak herhangi bir sorumlulukları bulunmamaktadır²⁷. Ortakların şirkete karşı sorumluluğu ise, koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlıdır²⁸. Ortakların taahhüt ettikleri bu sermaye borcunun şirketin kuruluşunda ödenmesi zorunlu değildir. Bir

²⁵ Çıplak pay, genel olarak, kıymetli evrak niteliğinde bir senede bağlanmayan paylar olarak tanımlanabilir. Bir başka ifadeyle bir hisse senedi ya da ilmühabere bağlanmayan paylar çıplak paydır. Bu hususta, bkz. Abuzer Kendigelen, "Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi", *İÜHF*, 2004, C. LXII, S. 1-2, s. 381, dnp. 1; Dönmez, Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, s. 39.

²⁶ Ramazan Arslan vd., *İcra ve İflas Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 255; Hakan Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, 8. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 175; Dönmez, "Limited Şirket", s. 228; Murat Atalı - İbrahim Ermenek - Ersin Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 227; Topuz, Hisse Haczi ve Satışı, s. 277. Anonim şirketlerde hisse hacziyle ilgili, bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 22.10.2015 tarih ve 25455/25553 sayılı kararı: "*İcra ve İflas Kanunu'nun 94. maddesi senede bağlanmamış (çıplak pay) anonim şirket hisselerinin nasıl haczedileceğini düzenlemektedir. (...) Anonim şirketlerde hisse senedi çıkarılması zorunluluğu yoktur. Hisse senedi çıkarılmış ise, bu hisse senetleri, İİK'nin menkul mallarla ilgili haciz ve muhafaza hükümlerini düzenleyen 88. maddesi uyarınca icra müdürlüğüne haczedilebilir ve muhafaza altına alınabilir. Hisse senedi çıkarılmamış ise, borçlunun üçüncü kişi nezdinde bulunan ve henüz kıymetli evraka bağlanmamış hisse hakları, İİK'nin 94. maddesi gereğince icra dairesi tarafından şirkete tebliğ olunarak haczedilir.*", www.yargitay.gov.tr (09.11.2020).

²⁷ Ersin Çamoğlu, "Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi", *BATİDER*, 1971, C. VI, s. 57; Ersin Çamoğlu, "Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu", *BATİDER*, 1972, C. VI, s. 503-504.

²⁸ Çamoğlu, "Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi", s. 57; Çamoğlu, "Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu", s. 505; Ayşe Nur Berzek, "Limited Şirkette Ortakların Sorumluluğu", *Yaklaşım Dergisi*, 1996, S. 47, s. 33; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 838.

başka ifadeyle ortaklar, sermaye koyma borcunu şirketin kurulmasından sonra da ifa edebilirler²⁹. Bu durumda, şirket alacaklılarının şirket borçlarından dolayı haciz yoluyla takipte, alacaklarını tahsil edebilmek için ortakların taahhüt ettiği sermaye borçlarını haczettirip haczettiremeyeceği sorunu gündeme gelmektedir. Doktrinde bir görüşe göre, bu borç sadece şirkete karşıdır. Bu sebeptendir ki, şirket alacaklılarının ortağın taahhüt ettiği sermaye borcunu haczettirme imkânı bulunmamaktadır³⁰. Bu görüşün temel gerekçeleri; limited şirketin esasen bir sermaye şirketi olması, sermaye alacağının haczinin alacaklılar ve ortaklar arasındaki eşitlik dengesini bozacağıdır³¹. Limited şirketin borcundan dolayı şirket ortaklarının takip edilemeyeceği Yargıtay kararlarında da ifade edilmektedir³².

Bizim de katıldığımız bir başka görüşe göre ise, şirketin sermaye alacağı İİK m.89'a göre haczedilebilir³³. Nitekim şirketin sermaye alacağının haczedilemeyeceğini kabul etmek alacaklılar arasındaki eşitliğin bozulması anlamına gelir; ki bu durum limited şirketin alacaklılarına karşı malvarlığıyla sorumlu olması ilkesini ihlal eder³⁴. Malvarlığından kasıt; bir kişinin ekonomik değer ve hukuki birlik arz eden ve para ile ölçülebilen hak ve borçlarının tamamıdır³⁵. Cebri icra hukuku bakımından ise borçlunun "aktif malvarlığı" önem taşımaktadır. Bu kapsamda limited şirkette haczin konusu, borçlunun taşınır ve taşınmaz malları, üçüncü kişilerdeki alacakları ve diğer malvarlığı haklarıdır. Diğer yandan bir malın veya

²⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 838; Bilgili - Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 367; Buket Sayın Önal, *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*, 3. Tıpkı Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 79; Gökçen Topuz, "Limited Şirketin Sermaye Alacağının Haczi", *Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan*, C. II, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, s. 2106.

³⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 838; Sayın Önal, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, s. 83.

³¹ Çamoğlu, "Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi", s. 60-62; Sayın Önal, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, s. 80-81; Topuz, "Limited Şirketin Sermaye Alacağının Haczi", s. 2107-2108.

³² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 7.4.1971 tarihli ve 1970/İİD-160, 230 sayılı kararı.

³³ Çamoğlu, "Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi", s. 62 vd.; Topuz, "Limited Şirketin Sermaye Alacağının Haczi", s. 2109.

³⁴ Topuz, "Limited Şirketin Sermaye Alacağının Haczi", s. 2109.

³⁵ Necip Kocayusufpaşaoğlu vd., *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem ve Sözleşme, 6. Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2014, s. 29 vd.; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 90 vd.; Jale G. Akipek - Turgut Akıntürk - Derya Ateş Karaman, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri*, Kişiler Hukuku, 9. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 28.

hakkın haczedilemez olduğu ancak kanunla belirlenir³⁶. Limited şirketlerde sermaye alacağının haczedilemez olduğuna ilişkin bir hüküm ne TTK'da ne de İİK'da mevcuttur³⁷. Dolayısıyla limited şirketlerde ortakların taahhüt ettiği sermaye alacakları da, şirket bakımından alacak hakkı niteliğinde olup haczedilebilir³⁸.

C. TTK Döneminde Limited Şirketlerde Payın Haczi

TTK m.133'te limited şirketleri de kapsayacak şekilde sermaye şirketlerinde payın haczi hususu açıkça düzenlenmiştir. Anılan düzenlemenin 2 vd. fıkralarında *“Sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kâr veya tasfiye payından almak yanında, borçlularına ait olan, senede bağlanmış veya bağlanmamış payların, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilirler. Haciz, istek üzerine, pay defterine işlenir. (3) Bunun dışında, alacaklılar, tüm ticaret şirketlerinde alacaklarını, ortağın şirketten olan diğer alacaklarından da alabilme ve bunun için haciz yaptırabilme yetkisini de haizdir. (4) Yukarıdaki hükümler borçlu ortakların şirket dışındaki mallarına alacaklıların başvurularına engel olmaz.”* düzenlemesi yer almaktadır. Gerekçede de belirtildiği üzere, bu hüküm, eTTK m.145'in karşılığını oluşturmakta olup uygulamada gereksinimlere cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmiştir³⁹. Bu hükmün getirdiği en önemli yenilik, hacze konu hisse senetlerinin limited şirketleri de içine alacak şekilde düzenlenmiş olmasıdır. Bu kapsamda limited şirketlerde haczin konusunu borçlu ortağın kar ve tasfiye payının yanında şirket payı oluşturur⁴⁰. Diğer yandan anılan düzenlemeyle haczin ve paraya çevrilmenin hangi hükümlere tabi olduğu açıklığa kavuşturulmuş⁴¹; böylece eTTK döneminde doktrinde tartışmalara neden olan meseleye son veril-

³⁶ Baki Kuru - Burak Aydın, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 190; Arslan vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 271; Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 161; Muzaffer Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 3; Atalı - Ermenek - Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, s. 202; Mehmet Kamil Yıldırım - Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku*, 8. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 180 vd.

³⁷ Çamoğlu, “Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi”, s. 62.

³⁸ Çamoğlu, “Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi”, s. 63 vd.; Topuz, “Limited Şirketin Sermaye Alacağının Haczi”, s. 2113.

³⁹ Madde gerekçesi için, bkz. Parlar, *Gerekçeli Türk Ticaret Kanunu*, s. 174.

⁴⁰ Kuru - Aydın, s. 173; Albayrak, “Limited Şirket Hisse Haczi”, s. 469; Aziz Serkan Arslan, “Limited Şirket Hisselinin Haczi ve Haczin Sonuçları”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018, C. XXII, S. 4, s. 9.

⁴¹ Parlar, *Gerekçeli Türk Ticaret Kanunu*, s. 174.

miştir. Ortağın kâr payı, tasfiye payı ve şirketten diğer alacaklarının haczinde İİK m.89 hükmü, ortaklık payının haczinde ise İİK m.94 hükmü uygulanır⁴².

TTK'nın getirdiği bir diğer önemli yenilik haciz usullerinin düzenlendiği eTTK m.522 ve 523 hükümlerinin kaldırılmasıdır. Hatırlatmak gerekir ki, eTTK m.522'de borçlu ortağın hissesini haczettirmiş olan alacaklısına şirketin fesih ve tasfiyesini isteme yetkisi açıkça düzenlenmekteydi. eTTK m.523'te ise şirketin infisahının önlenme yöntemleri sayılmıştı. Ancak TTK, borçlu ortağın alacaklısına şirketin fesih ve tasfiyesini talep etme yetkisi vermemektedir. Bu yetkinin kaldırılmış olması son derece isabetlidir. Nitekim eTTK döneminde de doktrinde, bu yetkinin kaldırılarak ortağın alacaklısına haciz ve paraya çevirme yetkilerinin verilmesi gerekliliği dile getirilmekteydi⁴³. Kanun koyucunun bu eleştirileri dikkate alarak yeni düzenlemeler yapmayı tercih etmesi uygulamada mevcut olan ihtiyaçlara cevap verici niteliktedir.

Limited şirket ortağının şahsi alacaklısının şirketin feshini talep etme yetkisine sahip olmadığı hususu, Yargıtay'ın önünde gelen uyuşmazlıklara konu olmaktadır. Yargıtay 11. HD'nin 02.11.2015 tarihli E. 2015/4629 ve K. 2015/11383⁴⁴ numaralı içtihadında "*Dava, limited şirket ortağının şahsi borcu nedeniyle alacaklının şirketin fesih ve tasfiyesi istemine ilişkindir. Davacı taraf, davalı şirketin ortaklarından davalı ...'nun borcu nedeniyle başlatılan takip sonucu pay haczi yapıldığını ve borcun ödenmediğini ileri sürerek, davalı şirketin fesih ve tasfiyesi isteminde bulunmuş, mahkemece yazılı şekilde davanın kabulüne karar verilmiş ise de, ortaklardan birinin payını haczettirmiş olan alacaklının şirketin fesih ve tasfiyesini isteyebilme imkanını tanıyan mülga 6762 sayılı TTK'nın 522. maddesi dava tarihi itibarıyla yürürlükte değildir. Ortakların kişisel alacaklıları başlıklı 6102 sayılı TTK'nın 133. maddesi (...) hükmünü haiz olup, adı geçen yasada limited şirket ortağının şahsi borçları nedeniyle alacaklının şirketin fesih ve tasfiyesini isteme hakkı düzenlenmemiştir. Bu durumda, mahkemece, 6102 sayılı TTK'da ortağın payının borcu nedeniyle haczini fesih nedeni olarak düzenlemediği gibi, senede bağlanmış ya da bağlanmamış payların taşınıra ilişkin hükümler uyarınca haczedilmesi ve paraya çevrilmesinin istenebilmesi olanak tanınması karşısında, ... hükmün davalılar yararına bozulması*" yönünde karar verilmiştir⁴⁵.

⁴² Albayrak, s. 480; Arslan, "Limited Şirket Hisselinin Haczi ve Haczin Sonuçları", s. 17, 20.

⁴³ Kendigelen, "Limited Şirket Paylarının Haczi", s. 425.

⁴⁴ Karar metni için, bkz. www.yargitay.gov.tr (09.11.2020).

⁴⁵ Aynı yönde, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 7.5.2013 tarihli ve 7955/17423 sayılı kararı; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 8.7.2014 tarihli ve 6624/12965 sayılı kararı.

Burada son olarak üzerinde durmak istediğimiz mesele, TTK m.593/II'de bahsedilen "nama yazılı senetler" in kıymetli evrak niteliğini haiz olup olmadığıdır. Anılan hüküm uyarınca, "Esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenir". Kanun koyucu, zorunlu olmamakla birlikte, limited şirketlerde pay senetlerinin ispat aracı şeklinde ya da nama yazılı olarak düzenlenmesi olanağını tanımaktadır. Ancak bu durum, paya devir veya dolaşım kolaylığı sağlamamakta; dolayısıyla anonim şirketlerdeki gibi nama yazılı senede yazılması zorunlu olan unsurların varlığı söz konusu olmamaktadır⁴⁶. Bu sebeptir ki limited şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin devri söz konusu olmaz. Nitekim söz konusu senetler kıymetli evrak niteliğine sahip değildir⁴⁷.

D. Hacedilen Paya İlişkin Oy Hakkının Kullanılması Meselesi

Limited şirketlerde payın haczi durumunda, paya ait oy hakkının kim tarafından kullanılacağı meselesi gündeme gelebilir. Bu hususta TTK'da özel bir düzenleme yoktur. Bu sebeple, bu başlık altında, genel olarak haczin işlevine değinerek meselenin nasıl çözümlenebileceğine ilişkin görüşlerimizi açıklamaya çalışacağız.

Haciz, alacaklının alacağını tahsil edebilmek amacıyla, borçlunun malvarlığındaki tüm hak ve alacaklara, icra müdürlüğü vasıtasıyla el koydurmasıdır⁴⁸. Burada borçlunun hacze konu malı üzerindeki tasarruf yetkisi tamamen ortadan kaldırılmamakla birlikte, söz konusu yetkiye alacaklı lehine birtakım kısıtlamalar getirilmektedir⁴⁹.

Limited şirketlerde oy hakkı, yönetsel haklardan biri olup, ortaklık sıfatına bağlıdır. Bir başka ifadeyle oy hakkı, ortağın vazgeçilemeyen temel haklarından⁵⁰. Dolayısıyla oy hakkı ancak şirket ortağına ait bir haktır. Bunun sonucu olarak oy hakkının kullanılması, kural olarak, şirket ortağı tarafından gerçekleştirilebilecek bir tasarruftur.

⁴⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 772.

⁴⁷ Karayalçın, Ticaret Hukuku, s. 357; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 772.

⁴⁸ Kuru - Aydın, s. 160; Arslan vd., İcra ve İflas Hukuku, s. 237; Pekcanitez vd., İcra ve İflas Hukuku, s. 156; Aydın, Hacedilemeyen Mal ve Haklar, s. 1; Atalı - Ermenek - Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 185; Yıldırım - Deren - Yıldırım, s. 169.

⁴⁹ Arslan vd., İcra ve İflas Hukuku, s. 245; Pekcanitez vd., İcra ve İflas Hukuku, s. 183; Atalı - Ermenek - Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku, s. 239 vd.; Yıldırım - Deren - Yıldırım, s. 209.

⁵⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 829; Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 439; Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 582; Bilgili - Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 384; Karahan - Çeker, Şirketler Hukuku, s. 859.

Limited şirket ortağı, ortaklıktan çıkarılmadıkça, payı üzerindeki hacze rağmen ortak sıfatına sahiptir. Dolayısıyla payı haczedilmiş olmasına rağmen yönetsel haklar borçlu ortak tarafından kullanılacak, şirket faaliyetleri ve tasfiye aşamasında dahi borçlu ortak söz sahibi olacaktır. Bu durum için, doktrinde “*alacaklının eli kolu bağlı*” ifadesi kullanılmaktadır⁵¹. Böyle bir ihtimalde, borçlu ortağın alacaklı aleyhine hareket ederek onu zarara uğratması, ortaklık sıfatından kaynaklanan hakları kullanarak “*şirketin içini boşaltması*”⁵² gibi riskler ortaya çıkmaktadır⁵³. Peki bu risklere alacaklının katlanmasını beklemek doğru olacak mıdır? Bir başka deyişle, alacaklının bu risklere rağmen haczettirdiği pay üzerindeki hakları nasıl korunacaktır?

Doktrinde bir görüşe göre, anonim şirketlere oranla daha fazla şahsilik unsuru barındıran limited şirketlerde oy hakkının mutlaka ortak tarafından kullanılması zorunludur⁵⁴. Ancak bu durum icra hukuku açısından değerlendirildiğinde, alacaklı açısından oldukça fazla bir risk unsuru meydana getirmektedir. Bu sebeptendir ki, limited şirketlerde payın haczi halinde oy hakkının kim tarafından kullanılması gerektiği meselesinin, anonim şirketlerde oy hakkında temsile⁵⁵ ilişkin eTTK m.360’ın limited şirketlerde de kıyasen uygulanması suretiyle çözümlenebileceği dile getirilmekteydi⁵⁶. Ancak anılan hükme TTK’da yer verilmemiştir. Bununla birlikte, TTK m.617/III gereğince ortağın oy hakkını temsilci aracılığıyla kullanabileceği kabul edilmektedir⁵⁷. Bu kapsamda, payı haczedilen ortak alacaklısına temsil yetkisi vermek suretiyle oy hakkının kullanılmasını sağlayabilir. Bu öneri kabul edilirse, alacaklının uğraması muhtemel riskler ortadan kalkmış olacaktır. Diğer yandan belirtmek gerekir ki, temsilci temsil yetkisini kendisine verilen yetki kapsamında kullanabilecektir. Limited şirkette haczedilen payı temsil eden alacaklının kendi menfaatlerini de dikkate alarak ortağın verdiği talimat çerçevesinde oy hakkını kullanması gerekir.

Doktrinde bir başka görüşe göre, yukarıda bahsedilen riskleri bertaraf edebilmek için, payı haczedilen ortağın oy hakkını kullanması için, alacaklı ve icra

⁵¹ Kendigelen, “Limited Şirket Paylarının Haczi”, s. 413.

⁵² Kendigelen, “Limited Şirket Paylarının Haczi”, s. 413.

⁵³ Yenioçak, Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi, s. 100.

⁵⁴ Dönmez, Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, s. 446.

⁵⁵ Bu hususta ayrıntılı bilgi için, bkz. Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 372 vd.

⁵⁶ Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 611.

⁵⁷ Bilgili - Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 384, 426.

dairesinin muvafakati aranmalıdır⁵⁸. Ancak, kanaatimizce, bu öneri hak kayıplarını önleyici olmakla birlikte, uygulamada yeknesaklık sağlaması açısından, bu hususta meselenin çözümü için yasal düzenleme yapmak gerekmektedir. Bu konuda Alman hukukunda kanuni dayanak bulmak mümkündür. Alman hukukunda limited şirket payları için GmbHG §15'te "devir serbestisi ilkesi" benimsenmiştir. Bu tercihin sonucu olarak, payın devrinde payı devralan kişi tüm ortaklık haklarını da elde etmiş olmaktadır. Aynı durum payın haczinde de söz konusu olmaktadır. Ancak GmbHG §34'e göre⁵⁹; devre rağmen, ana sözleşme ile devralanın / payı haczettirenin ortak sıfatını kaybetmesi ve şirket faaliyetlerinden uzak tutulması sağlanabilir⁶⁰. Bu durumda "zorunlu bir çekilme"nin varlığından söz etmek mümkündür⁶¹. Ancak bu yönde bir düzenleme, devirden önce şirket sözleşmesinde yer almalıdır. Hukukumuzda da bu yönde açık bir düzenlemeye gidilmesi isabetli olacaktır.

II. LİMİTED ŞİRKETLERDE PAYIN REHNI

A. Genel Olarak

Rehin hakkı, teminat amacına yönelik bir sınırlı ayni haktır⁶². Türk Medeni Kanunu⁶³'nda rehin hakkı kavramsal olarak tanımlanmamıştır. Doktrinde⁶⁴ rehin

⁵⁸ Dönmez, Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, s. 446.

⁵⁹ GmbHG §34 - Einziehung von Geschäftsanteilen: "(1) Die Einziehung (Amortisation) von Geschäftsanteilen darf nur erfolgen, soweit sie im Gesellschaftsvertrag zugelassen ist.

(2) Ohne die Zustimmung des Anteilsberechtigten findet die Einziehung nur statt, wenn die Voraussetzungen derselben vor dem Zeitpunkt, in welchem der Berechtigte den Geschäftsanteil erworben hat, im Gesellschaftsvertrag festgesetzt waren.

(3) Die Bestimmung in §30 Abs.1 bleibt unberührt.", <https://dejure.org/gesetze/GmbHG/34.html>, (11.11.2020).

⁶⁰ Bu hususta, bkz. Ensthaler - Füller - Schmidt, Kommentar zum GmbH-Gesetz, s. 297, Rdn. 21.

⁶¹ Marcus Lutter - Peter Hommelhoff, **GmbH-Gesetz Kommentar**, 17. Aufl., Dr. Otto Schmidt Verl., Köln, 2009, s. 737, Rdn. 21.

⁶² Lale Sirmen, **Alacak Rehni**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1990, s. 10; Mehmet Ünal - Veysel Başpınar, **Şekli Eşya Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008, s. 98; A. Lale Sirmen, **Eşya Hukuku**, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 626; Mehmet Ayan, **Eşya Hukuku III, Sınırlı Ayni Haklar**, 5. Tıpkı Baskı, Mimoza Yayıncılık, Konya, 2013, s. 133; Faruk Acar, **Rehin Hukuku Dersleri**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s. 1, K.N.: 1, s. 3, K.N.: 4 vd.; Karş. Seda İrem Çakırca, **Adi Alacakların Rehni**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006, s. 20.

⁶³ 4721 sayılı TMK, RG, T.: 8/12/2001 S. 24607.

⁶⁴ Acar, Rehin Hukuku Dersleri, s. 1. K.N.: 1.

hakkı; “*alacağın ifası için malvarlığı değerinin güvence oluşturduğu, borçlunun borcunu ifa etmemesi halinde hak sahibinin bu değeri paraya çevrilmesini talep edebilmesini ve bu yolla elde edilen paradan alacağını alabilmesini sağlayan bir aynı haktır.*” şeklinde tanımlanmaktadır.

Konumuz açısından önem taşıyan rehinle ilgili hükümler, TMK m.954-961 arasında “*Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerinde Rehin*” üst başlığı altında düzenlenmiştir. Alacaklar ve diğer hakların rehni, TMK’nın taşınır rehni türleri arasında düzenlenmesine rağmen, rehinli alacaklı bir aynı hak kazanmış olmaz. Buradaki rehin bir eşyayı konu edinmediğinden, rehinli alacaklı mutlak hak kazanmış olur⁶⁵.

Limited şirketlerde pay üzerinde rehin hakkının konusunu, esas itibariyle, malvarlıksal nitelikteki ortaklık hakları oluşturmaktadır⁶⁶. Burada değinmekte fayda vardır ki; limited şirketlerde payın rehni oy hakkının kullanılması gibi bazı istisnai meselelerde yönetsel hakları da etkileyebilmektedir⁶⁷.

Limited şirketlerde pay kavramının alacaklar ya da diğer haklar kategorisinden hangisine girdiğinin tespiti gerekmektedir. Doktrinde bir görüşe göre payların rehninin temelinde para alacakları bulunmaktadır⁶⁸. Bu sebeple limited şirketlerde pay kavramı alacaklar içerisinde değerlendirilmelidir⁶⁹. Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise, limited şirketlerde pay kavramı TMK m.954 vd. hükümlerinde düzenleme altına alınmış olan “*diğer haklar*”⁷⁰ arasında yer almaktadır⁷¹.

⁶⁵ Kemal Oğuzman - Özer Seliçi - Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 22. Baskı, Filiz Kitabı, İstanbul, 2020, s. 1198; Jale G. Akipek - Turgut Akıntürk, *Eşya Hukuku*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 867; Ayan, *Eşya Hukuku III*, s. 281; Haluk Nami Nomer - Mehmet Serkan Ergüne, *Eşya Hukuku Cilt: II - Rehin Hukuku*, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 122.

⁶⁶ Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku Cilt: II - Rehin Hukuku*, s. 124; Y. Can Göksoy, *Anonim Ortaklıkta Payın Rehni*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 59, 63; Erdem - Göksoy, “*Limited Şirkette Payın Rehni*”, s. 578.

⁶⁷ Göksoy, *Anonim Ortaklıkta Payın Rehni*, s. 228.

⁶⁸ Sirmen, *Alacak Rehni*, s. 56-57.

⁶⁹ Sirmen, *Alacak Rehni*, s. 57.

⁷⁰ “*Diğer haklar, dar anlamda alacakların dışında kalan; aynı haklar, pawnsahipliği hakları, maddi varlığı olmayan şeyler üzerinde kurulan haklar (fikri ve sınai haklar) ile mirasçılık hakları gibi haklardır.*” Bkz. Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku Cilt: II - Rehin Hukuku*, s. 124; Erdem - Göksoy, “*Limited Şirkette Payın Rehni*”, s. 578.

⁷¹ Göksoy, *Anonim Ortaklıkta Payın Rehni*, s. 62; Mehmet Kılıç, “*Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni*”, *Bankacılar Dergisi*, 2009, S. 71, s. 66.

B. Payın Rehninin Şartları

Limited şirketlerde pay kavramının “diğer haklar” arasında değerlendirildiğine yukarıda değinmiştik⁷². Bu sebeptendir ki, limited şirketlerde pay rehninin şartları için diğer hakların rehni ile ilgili anılan düzenlemelerde yer alan şartlar da aynen geçerli olacaktır. Diğer yandan eTTK’da karşılığı bulunmayan ve “*İntifa ve Rehin Hakkı*” başlıklı TTK m.600/II’de “*Şirket sözleşmesiyle, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması genel kurulun onayına bağlanabilir. Bu halde geçişe ilişkin hükümler uygulanır. Genel kurul sadece haklı sebeplerin varlığında rehin hakkı kurulmasına onay vermekten kaçınabilir.*” hükmü yer almaktadır. Söz konusu düzenlemeyle limited şirketlerde pay üzerinde rehin hakkı tesis edilmesine ilişkin özel bir hüküm getirilmiştir. Kanun koyucunun bu yöndeki tercihinin isabetli bir düzenleme olduğu doktrinde vurgulanmaktadır⁷³. Nitekim bu düzenlemeyle limited şirketlerde payın devri ve rehni yasaklanmakla birlikte, ortakların rızası olmaksızın şirket payının el değiştirmesi önlenmiş olmaktadır⁷⁴. Kanaatimizce, bu düzenleme limited şirketlerde üç yönlü bir koruma sağlamaktadır. Bu sayede şirketin, diğer ortakların ve payını rehin veren ortağın menfaatleri korunmuş olmaktadır.

Yukarıdaki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde şöyle bir sonuca varmak mümkündür: Limited şirketlerde pay üzerinde rehin kurulması şirket sözleşmesiyle genel kurul onayına bağlanmamışsa, bu durumda rehin TMK m.954 vd. hükümlerine tabidir. Ancak limited şirketlerde pay üzerinde rehin tesisi şirket sözleşmesiyle genel kurul onayına bağlanmışsa, bu durumda limited şirketlerde payın geçişine ilişkin TTK m.595-598 hükümleri uygulama alanı bulur. Bu kapsamda limited şirketlerde payın devrinin şartlarını şu şekilde sıralayabiliriz: Öncelikle TMK m.954 uyarınca devir veya rehin yasağı bulunmamalı ve TMK m.955’e göre yazılı bir rehin sözleşmesi yapılmalıdır. Öte yandan taraf imzalarının noterce onanması gerekmektedir. Limited şirketlerde pay üzerinde rehin hakkının kurulması şirket sözleşmesiyle genel kurul onayına bağlanmışsa, bu durumda, payın geçişine ilişkin hükümler uygulanır. Son olarak TTK m.594’e göre ise, rehnin pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir.

⁷² Bkz. II, A.

⁷³ Ramazan Durgut, “Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması”, *TBBD*, 2013, S. 108, s. 127.

⁷⁴ Durgut, “Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması”, s. 127.

1. Devir ve/veya Rehin Yasağının Bulunmaması

TMK m.954/1'e göre "Başkasına devredilebilen alacaklar ve diğer haklar rehnedilebilir.". Diğer yandan TBK'nın 183. maddesinde "Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir." hükmü yer almaktadır. Bir hakkın devredilebilir olmasından maksat, üzerinde rehin kurulacak hakkın bağımsızlığı⁷⁵ ve devrin kanun ya da esas sözleşme ile yasaklanmamış olmasıdır⁷⁶. Rehne konu olan payın devredilebilir nitelikte olması, rehin hakkının esasını teşkil eden paraya çevirme yetkisinin kullanılarak rehin konusunun değerinden alacağın elde edilmesinin bir gereğidir⁷⁷. Dolayısıyla limited şirketlerde payın rehnedilebilmesi için, kanun ya da esas sözleşmede payın devrinin yasaklanmamış olması gerekmektedir.

Limited şirketlerde payın devrini yasaklayan bir hüküm TTK'da yer almaktadır. Mülga TTK'da ise limited şirketlerde payın devrini yasaklayan düzenlemeler yer almaktadır. Bu düzenlemelerden biri, ortağın sermaye payı olarak aynı sermaye koymayı taahhüt etmesine ilişkindi. eTTK m.520/III⁷⁸ ayın karşılığı payların devrinin üç yıl süreyle yasaklandığı düzenlenmişti. Ancak buna ilişkin bir düzenleme TTK'da yer almadığından, artık ayın karşılığı payların devri de mümkündür denilebilir.

Limited şirketlerde payın devrini yasaklayan bir diğer hüküm eTTK m.526/1'de yer alan "Sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmedikçe payların şirket tarafından iktisabı veya rehin olarak kabulü muteber olmaz." düzenlemesiydi. Anılan düzenleme TTK'ya aktarılırken birtakım değişikliklere uğramış ve TTK m.612'de sadece limited şirketin kendi esas sermaye paylarının iktisabı düzenlenmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde, "Şirketin kendi esas sermaye paylarının iktisabı anonim şirkete paralel şekilde düzenlenmiştir."⁷⁹ denilerek TTK m.379'a yollama yapılmaktadır. TTK m.379, anonim şirketlerin

⁷⁵ Rehin verilebilirlik bakımından bağımsızlık ilkesi hakkında, bkz. Faruk Acar, *Rehin Hukukunda Taşınmaz Kavramı ve Özellikle Belirlilik İlkesi*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 79 vd.

⁷⁶ Sirmen, Alacak Rehni, s. 27; Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 580; Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, s. 70; Çakırca, Adi Alacakların Rehni, s. 30.

⁷⁷ Sirmen, Alacak Rehni, s. 27; Nomer - Ergüne, Eşya Hukuku Cilt: II - Rehin Hukuku, s. 123; Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, s. 59; Çakırca, Adi Alacakların Rehni, s. 29.

⁷⁸ "Ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye ayın ise, payını şirketin kuruluşunu takip eden üç yıl içinde başkasına devredemez."

⁷⁹ Gerekçe için, bkz. Parlar, Gerekeçeli Türk Ticaret Kanunu, s. 517.

kendi payını iktisabı veya rehin olarak kabul etmesini düzenlemektedir. Ancak TTK m.612'nin gerekçesinde de açıkça ifade edildiği üzere, söz konusu yollama yalnızca şirketin kendi paylarını iktisabı hususunda yapılmaktadır. Mevcut yasal düzenleme karşısında, TTK'nın limited şirketin kendi paylarını rehin olarak kabul etmesi konusunda kanuni bir yasak olmadığını söylemek doğru olacaktır⁸⁰.

Limited şirketlerde payların devri veya rehni şirket sözleşmesiyle de yasaklanabilir. TTK m.595/IV'e göre, "*Şirket sözleşmesiyle sermaye payının devri yasaklanabilir.*". Bu hükümden hareketle, şirket sözleşmesinde payın devrinin yasaklanması durumunda, artık bu paylar üzerinde rehin hakkı da tesis edilemez. Bu sonuca TMK m.954/I düzenlemesinden de ulaşılabilmektedir. Öte yandan, burada OR Art.789b⁸¹ hükmünün anılmasında fayda vardır. Nitekim anılan düzenleme uyarınca, şirket sözleşmesinde devir yasağının öngörüldüğü durumlarda, limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulamayacaktır. Hukukumuzda bu yönde bir düzenleme TMK m.954/I'de yer aldığından, OR Art.789b hükmünün TTK'ya alınmamasının bir eksiklik oluşturmadığı; ancak tereddüte sebebiyet vermemek için TTK'ya alınsaydı daha isabetli olacağı ifade edilmektedir⁸².

Son olarak eklemek gerekir ki, limited şirketlerde payın devrinin esas sözleşmeyle yasaklanması ancak tüm ortakların muvafakatiyle mümkündür⁸³. Bir başka deyişle, bu durumda, ortakların oy birliğiyle karar alması gerekmektedir.

2. Yazılı Rehni Sözleşmesi ve Taraf İmzalarının Noterce Onanması

Limited şirketlerde payın rehninin diğer şartı, yazılı rehni sözleşmesidir. Diğer yandan rehni konusu hakkın devrine ilişkin şartlara da uyulması gerekmektedir. Nitekim TMK m.955/III'te "*Diğer hakların rehninde, yazılı rehni sözleşmesiyle birlikte, bu hakların devri için öngörülen şekle uyulması gerekir.*" düzenlemesi yer almaktadır. Limited şirket payının devrine ilişkin şartlar TTK m.595/I'de gösterilmektedir. Anılan düzenleme uyarınca, "*Esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onanır.*". Bu hükümlerden hareketle limited şirket payının

⁸⁰ Durgut, "Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehni Hakkı Kurulması", s. 129.

⁸¹ **OR Art.789b Abs.2:** "*Schliessen die Statuten die Abtretung aus, so ist auch die Bestellung eines Pfandrechts an den Stammanteilen ausgeschlossen.*", http://or.gesetzestext.ch/artikel.cfm?key=1116&art=Die_Gesellschaft_, (11.11.2020).

⁸² Durgut, "Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehni Hakkı Kurulması", s. 130.

⁸³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 794.

rehni için, rehin sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve taraf imzalarının noterce onanması gerekmektedir. Buradaki yazılı şekilden maksat, adi yazılı şekildir⁸⁴. TMK m.955/III ve TTK m.595/I hükümleri birlikte değerlendirildiğinde aranan şekil şartı, geçerlilik şartıdır⁸⁵. Bu durum, “Sözleşmelerin Şekli” başlıklı TBK m.12 hükmünün sonucudur. TBK m.12/II’ye göre, “Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz”. Yazılı şekilde yapılmayan ve taraf imzalarının noterce onaylanmadığı limited şirket pay rehinleri geçersizdir.

Alman hukukunda ise, Türk hukukundan farklı olarak, rehin sözleşmesinin noter tarafından resmi şekilde yapılması öngörülmektedir⁸⁶. Bu yönde bir düzenleme GmbH-G §15/III’te⁸⁷ yer almaktadır. Dolayısıyla Alman hukukunda taraf imzalarının noterce onanması yeterli olmayıp, rehin sözleşmesinin resmi şekle uyularak bizzat noter aracılığıyla düzenlenmesi (notarielle Beurkundung) gerekmektedir.

3. Genel Kurul Onayı

Daha önce de bahsettiğimiz üzere, TTK m.600/II limited şirketlerde payın rehininin, şirket sözleşmesiyle genel kurulun onayına bağlanabileceğini hüküm altına almıştır. Bu durumda payın devrine ilişkin hükümler uygulama alanı bulur.

Limited şirketlerde payın devrine ilişkin şartlar TTK m.595’te düzenlenmektedir. Söz konusu şartlar payın rehini konusunda da aranmaktadır. Bu kapsamda, TTK m.595/I’e göre rehin sözleşmesi “yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onan”ır. Ayrıca TTK m.595/II’ye göre, devrin (ve dolayısıyla rehinin) geçerli olabilmesi için, “ortaklar genel kurulunun onayı şarttır”. Hatırlatmak gerekir ki; eTTK’da limited şirketlerde payın rehini konusunda özel bir düzenleme yer almamakla birlikte, genel kurul onayının şart olmadığı kabul edilmekteydi⁸⁸. TTK m.595/VII’ye göre ise, pay devri genel kurulca “başvurudan

⁸⁴ Sirmen, Alacak Rehni, s. 37.

⁸⁵ Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 582.

⁸⁶ Bu hususta ayrıntılı bilgi için, bkz. Lutter - Hommelhoff, GmbH-Gesetz Kommentar, s. 494 vd. Rdn. 24 vd.; Ensthaler - Füller - Schmidt, Kommentar zum GmbH-Gesetz, s. 211, Rdn. 21-22.

⁸⁷ “Zur Abtretung von Geschäftsanteilen durch Gesellschafter bedarf es eines in notarieller Form geschlossenen Vertrags.”, https://www.gesetze-im-internet.de/gmbhg/___15.html, (11.11.2020).

⁸⁸ Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 585.

itibaren üç ay içinde reddedilmediği takdirde onay verilmiş sayılır.”. Önemle değinmek gerekir ki, limited şirket payı üzerinde rehin kurulmasına onay verilmesi, genel kurulun devredilemez nitelikteki yetkilerindedir. Bu husus TTK m.616/II, c’nin emredici düzenlemesinde yer almaktadır.

Genel kurul, limited şirket payının rehnine ilişkin sözleşmeye onay verene kadar sözleşme askıda hükümsüzdür⁸⁹. Bu bakımdan geciktirici şarta bağlanmış hukuki işlemlere benzer bir durum meydana gelmektedir⁹⁰. Bu sebepledir ki, limited şirketlerde payın rehninde genel kurul onayının rehin sözleşmesinin mevcudiyeti bakımından kurucu etkiye sahip olduğunu söylememiz yanlış olmaz.

Burada son olarak üzerinde durmak istediğimiz mesele, TTK m.600/II, c. 3 ile TTK m.595/III hükümleri arasında bir çelişki olup olmadığı hususudur. TTK m.600/II, c. 3’te “Genel kurul sadece haklı sebeplerin varlığında rehin hakkı kurulmasına onay vermekten kaçınabilir.” hükmü yer almaktadır. TTK m.595/III’te ise, “Şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmemişse, ortaklar genel kurulu sebep göstermeksizin onayı reddedebilir.” düzenlemesine yer verilmektedir. Genel kurulun sebep göstermeksizin payın devrine onay vermeme si kabul edilirken, rehin konusunda ancak haklı sebeplerin varlığı halinde bu onaydan kaçınabileceği ifade edilmektedir. Limited şirketlerde payın rehni konusunda payın devrine ilişkin şartların arandığı kanunda açıkça belirtilmiştir. Payın rehni devredilebilirlikle yakından ilişkilidir⁹¹. Devrin yasaklanması halinde pay üzerinde rehin hakkı kurulamayacağı TTK m.600’ün gerekçesinde de ortaya koyulmuştur. Ancak devre ilişkin hükümlerin pay üzerinde rehin hakkı kurulması bakımından sınırlı uygulama imkânı bulacağı da göz ardı edilmemelidir⁹². Devir payın intikali sonucunu doğuracağından genel kurula sebep göstermeksizin ret hakkı tanınması limited şirketin niteliğinden ileri gelmektedir. Bu şekilde ortakların rızası olmaksızın şirket payının el değiştirmesi önlenmiş olur. Rehin ise bir teminattır ve payın intikali sonucunu doğurmaz. Öte yandan TTK m.600/II, c. 3’te yer alan “haklı sebepler”den neyin anlaşılması gerektiği de

⁸⁹ Durgut, “Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması”, s. 134; Demirkapı, “Limited Ortaklıkta Payın Devri”, s. 221; Kemal Çağrı Derekaya, “Limited Şirketlerde Pay Devri”, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2021, s. 100.

⁹⁰ Derekaya, “Limited Şirketlerde Pay Devri”, s. 107.

⁹¹ Demirkapı, “Limited Ortaklıkta Payın Devri”, s. 180.

⁹² Demirkapı, “Limited Ortaklıkta Payın Devri”, s. 180.

kanun ya da madde gerekçesinden anlaşılmamaktadır. Hukuki güvenilirlik açısından haklı sebeplerin neler olabileceğine şirket sözleşmesinde yer verilmesi isabetli olur⁹³. Ancak bu yönde kanuni bir düzenleme yapılması, uygulamada ortaya çıkması muhtemel farklılıkların engellenmesini sağlayacaktır. Bu açıklamalardan, TTK m.600/II, c. 3 ile TTK m.595/III hükümleri arasında bir çelişki olmadığı sonucuna ulaşmak mümkün olabilir.

4. Pay Defterine Kayıt

Limited şirketlerde payın rehini hususu pay defterine kaydedilmelidir. TTK m.594/I'te "*Şirket, esas sermaye paylarını içeren bir pay defteri tutar. Ortakların, adları, adresleri, her ortağın sahip olduğu esas sermaye payının sayısı, esas sermaye paylarının devirleri ve geçişleri itibarı değerleri, grupları ve esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları, sahiplerinin adları ve adresleri bu deftere yazılır.*" düzenlemesi yer almaktadır. Madde metninden açıkça anlaşılmaktadır ki, rehin hakkı pay defterine kaydedilir. Anılan hükmün karşılığı eTTK m.519'da payın rehininin pay defterine kaydolunacağına dair bir düzenleme yer almamaktaydı.

Pay defterine kaydın rehin hakkı bakımından kurucu nitelikte bir şart olmamakla birlikte, bildirici nitelik taşıdığı kabul edilmektedir⁹⁴. Bu bildirim, esasen rehinli alacaklı üzerinde etki doğurmaktadır. Nitekim rehinin şirkete bildirilmesi rehinli payın alacaklısının menfaatlerinin korunması açısından önem taşımaktadır⁹⁵.

C. Payın Rehininin Kapsamı

1. Genel Olarak

Rehin hakkı, borçlunun borcunu yerine getirmesini etkileyen bir özelliğe sahip değildir⁹⁶. Borçlu, borcun vadesi geldiğinde borcunu ifa etmektedir. Dolayısıyla burada rehinin kapsamından maksat, borcun nerede, ne şekilde ifa edileceği değildir. Bu sebeptir ki; rehin hakkının kapsamı denilince, limited

⁹³ Durgut, "Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması", s. 133.

⁹⁴ Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehini", s. 588-589; Durgut, "Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması", s. 134-135.

⁹⁵ Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehini, s. 90; Durgut, "Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması", s. 135; Kılıç, "Anonim Ortaklıklarda Pay Rehini", s. 68.

⁹⁶ Acar, Rehin Hukukunda Taşınmaz Kavramı ve Özellikle Belirlilik İlkesi, s. 122.

şirket payına bağlı ortaklık haklarının rehnin sağladığı teminatlardan faydalanabilme ölçüsü anlaşılmalıdır⁹⁷.

Limited şirket payları üzerinde rehin hakkının kurulması, rehinli alacaklıya ortaklık sıfatı bahşetmez. Bunun sonucu olarak ortaklık sıfatına sahip olmayan rehinli alacaklının ortaklık haklarına sahip olması düşünülemez⁹⁸. Rehinli alacaklının sahip olduğu tek hak, rehin konusunun paraya çevrilerek alacağını elde etmesidir⁹⁹. Limited şirketlerde pay üzerindeki rehin hakkı, paraya çevrilmesi mümkün olan/ parayla ölçülebilen ortaklık hakları üzerinde kurulabilir¹⁰⁰. Bu sebeptendir ki, limited şirketlerde hangi ortaklık haklarının, üzerinde rehin hakkı kurulmaya elverişli olduğu hususu tespit edilmesi gereken bir meseledir.

Limited şirketlerde pay sahipliği hakları genel olarak malvarlığı hakları - yönetimsel (katılma) haklar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹⁰¹. Genel kabul gören görüşe göre, limited şirketlerde rehin hakkı, paraya çevrilebilen mali nitelikteki haklar olan malvarlığı haklarını kapsamaktadır¹⁰². Yönetimsel haklar, kural olarak rehnin kapsamına girmemekle birlikte, bazı özel durumlarda rehin hakkının etkileri üzerinde durulması gerekmektedir¹⁰³.

2. Malvarlıksal Haklar

Limited şirketlerde malvarlıksal nitelikteki haklar kapsamında; kâr payı hakkı, tasfiye payı hakkı ve yeni pay alma hakkı gibi mali nitelikteki haklar sayılabilir.

a. Kâr Payı Hakkı

Genel olarak şirket yapılanmasının doğal bir sonucu olarak öngörülen kâr payı hakkı, şirketin net dönem kârından ortağın pay alması şeklinde ifade edi-

⁹⁷ Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 591.

⁹⁸ Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 591.

⁹⁹ Acar, Rehin Hukuku Dersleri, s. 23, K.N.: 31. Rehnin paraya çevrilmesi hakkında bilgi için, bkz. Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, s. 333 vd.

¹⁰⁰ Acar, Rehin Hukukunda Taşınmaz Kavramı ve Özellikle Belirlilik İlkesi, s. 119; Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 591.

¹⁰¹ Poroy - Tekinalp - Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s. 462 vd.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 825 vd.; Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 577 vd.; Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 471 vd.; Bilgili - Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 422 vd.; Sami Karahan - Hayri Bozgeyik, *Şirketler Hukuku*, 2. Baskı, Mimoza Yayıncılık, Konya, 2013, s. 637-685.

¹⁰² Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, s. 228; Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 591; Kılıç, "Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni", s. 66.

¹⁰³ Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, s. 228.

lebilir¹⁰⁴. Dar anlamda kâr payı ise, genel kurulun dağıtım elverişli olan kârları bu amaçla kullanmaya karar vermesi şeklinde tanımlanabilir¹⁰⁵. Ancak ortaklar esas sermaye koyma taahhütlerini yerine getirdikleri oranda kâr payı alma hakkından yararlanabilir. Bu husus TTK m.608 hükmünden açıkça anlaşılmaktadır. eTTK m.533'ten farklı olarak, TTK m.608 uyarınca kâr payı, “*esas sermaye payının itibarî değerine oranla hesaplanır; ayrıca yerine getirilen ek ödeme yükümlülüklerinin tutarı da kâr payının hesaplanmasında itibarî değere eklenir.*”.

Kâr payı hakkı, ortaklar açısından mutlak müktesep hak niteliğine sahip olup; bu hakkın genel kurul kararı veya esas sözleşmeye konulan bir hükümlerle ortadan kaldırılması mümkün değildir¹⁰⁶. Dolayısıyla ortakların kâr payı alma hakkının şirketin ekonomik bir amaç izlemeyeceğine ilişkin bir karar veya sözleşmeyle bertaraf edilmesi mümkün değildir¹⁰⁷. Nitekim kâr payı hakkı, aynı zamanda vazgeçilmez bir haktır.

Kâr, payın hukuki semerelerinden biridir. Rehin hakkı ise sahibine, rehinli malın semerelerinden yararlanma yetkisi vermez. Bu sebeple kâr payı talep etme hakkı bizzat ortağa aittir¹⁰⁸. Ancak ortağa ait olan kâr payı üzerinde, şartları yerine getirilmek suretiyle, rehin hakkı her zaman kurulabilir.

Limited şirketlerde ortakların kâr payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi durumunda, rehinin kapsamı hakkında TTK'da açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak “*Rehnin Kapsamı*” başlıklı TMK m.959'da “*Faiz veya kâr payı gibi dönemsel gelir getiren alacakların rehnedilmiş olması hâlinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bunlardan yalnız vadeleri henüz gelmemiş olanlar rehlin kapsamına girer ve rehin, vadeleri geçmiş olan edimleri kapsamaz. Bu tür yan edimler için özel senetler düzenlenmiş ise, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bunların rehin kapsamına girmesi, şekil koşullarına uygun olarak rehnedilmelerine bağlıdır.*” hükmü yer almaktadır. Kâr payı, madde metninde de ifade edildiği üzere, dönemsel gelir getiren ve ortak açısından alacak hakkı niteliğinde bir mali haktır. Nitekim TMK anılan düzenlemede, dönemsel gelir getiren alacaklara örnek olarak “kâr payı”dan bahsetmektedir.

¹⁰⁴ Karahan - Bozgeyik, Şirketler Hukuku, s. 637; Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 593.

¹⁰⁵ Karahan - Bozgeyik, Şirketler Hukuku, s. 637.

¹⁰⁶ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 577; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 825; Karahan - Bozgeyik, Şirketler Hukuku, s. 638.

¹⁰⁷ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 578; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 825.

¹⁰⁸ Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, s. 231.

Bu durumda limited şirketlerde rehlin kapsamına vadeleri gelmemiş olan kâr payı hakları girer. Vadesi geçmiş kâr payı alacakları ise rehlin kapsamı dışındadır. Diğer yandan eklemek gerekir ki, bu hüküm emredici nitelikte bir düzenleme değildir. Taraflar sözleşme ile müstakbel alacaklar da denilen henüz vadesi gelmemiş kâr payı üzerinde rehin hakkı kurulması mümkündür¹⁰⁹. Ancak bu durumda alacağın “belirlenebilir” olması gerekmektedir¹¹⁰.

TMK m.959’da ifade edilen “özel senetler”den ne anlaşılması gerektiği ve bu hükmün limited şirketlerde uygulanabilirliği üzerinde de durmak faydalı olacaktır. Burada “özel senetler” denince akla kıymetli evrak niteliği haiz senetler gelmesi muhtemeldir. Ancak hatırlatmak gerekir ki, limited şirket ortaklık payları kıymetli evrak niteliğinde değildir¹¹¹. Bu sebeple anılan düzenlemenin limited şirket payları bakımından uygulanabilirliğinden bahsedilemez.

b. Tasfiye Payı Hakkı

Tasfiye payı, limited şirketin infisahı halinde her ortağın tasfiye sonucuna payı oranına katılma hakkı olarak tanımlanabilir¹¹². Öte yandan ortak tarafından talep edilen tasfiye payı, şirkete ödenen sermayenin iade edilmesi anlamına gelmez. Tasfiye payı, kar payının şirketin infisahı halinde ortaya çıkan bir görünümü de değildir¹¹³.

Limited şirketin infisahından sonra ortaklık payının dönüşebileceği tek biçim, tasfiye payıdır. Tasfiye sonucu pay üzerindeki rehin hakkı, tasfiye payı üzerindeki bir hakka dönüşür¹¹⁴. Nitekim şirketin infisahından sonra alacaklının rehin hakkından doğan teminatını korumanın tek yolu, rehin hakkının tasfiye payı üzerinde devamının sağlanmasıdır. Bu durumda, ortaklık payı üzerindeki hak varlığını devam ettirmekle birlikte, payın malvarlıksal biçimi değişmektedir¹¹⁵.

¹⁰⁹ Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 597.

¹¹⁰ Sirmen, Alacak Rehni, s. 18-19; Nomer - Ergüne, Eşya Hukuku Cilt: II - Rehni Hukuku, s. 75; Çakırca, Adi Alacakların Rehni, s. 24; Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 597.

¹¹¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 790; Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 596.

¹¹² Poroy - Tekinalp - Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s. 467; Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 599.

¹¹³ Karahan - Bozgeyik, Şirketler Hukuku, s. 647.

¹¹⁴ Kılıç, “Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni”, s. 72; Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 599.

¹¹⁵ Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 599.

c. Hazırlık Devresi Faizi

Hukuken olmasa da ekonomik açıdan kâr payının yerine geçmek üzere ödenen hazırlık devresi faizi¹¹⁶ de limited şirketlerde rehin hakkının kapsamında değerlendirilen malvarlıksal haklardan biridir. Kâr payı hakkı hususunda yaptığımız açıklamalar burada da geçerli olduğundan, tekrara düşmemek maksadıyla aynı değerlendirmelere burada yer vermemeyi uygun gördük.

d. Yeni Pay Alma Hakkı

Limited şirketlerde ortağın yeni pay alma hakkı da rehin hakkının kapsamına girer. Yeni pay alma hakkı, TTK m.591'de "Şirket sözleşmesinde veya artırma kararında aksi öngörülmemişse, her ortak, esas sermaye payı oranında, esas sermayenin artırılmasına katılmak hakkını haizdir." düzenlemesiyle açıkça tanınmıştır. Yeni pay alma hakkı, ortaklık sıfatına bağlı "kök hak" niteliğindedir¹¹⁷. Bu özelliğinden dolayı, eski paylar üzerindeki rehin alacaklısı yeni pay alma hakkına sahip değildir. Diğer taraftan doktrinde yeni pay alma hakkının kullanılması durumunda, kök hakkın genişleyeceği ve eski paylar üzerindeki rehin yeni paylara da sirayet edileceği ifade edilmektedir¹¹⁸. Türk hukukunda eski paylar üzerindeki rehin yeni paylar üzerine sirayet etmesini haklı kılan bir yasal düzenleme mevcut değildir. Sermaye artırımını sonucu çıkarılan yeni paylar, eski payın bir semeresi olmayıp devamı niteliğini de haiz değillerdir. Bunun sonucu olarak, kanaatimizce, yeni pay alma hakkı kök hakkı genişletir. Ancak bu durum, eski paylar üzerindeki rehin hakkının sağladığı teminatların yeni paylar için de geçerli olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır¹¹⁹.

e. Sermaye Artırımı Sonucu Çıkarılan Paylar

Limited şirketlerde sermaye artırımını suretiyle yeni paylar ihdas edilmesi mümkündür. Bu durumda ortakların yeni pay alma hakkı değil, "bedelsiz" pay alma hakkı söz konusu olur¹²⁰. Bedelsiz payları alma konusunda ortakların öncelikli bir hakkı mevcuttur¹²¹. Bu husus "*Rüçhan hakkı*" başlıklı TTK m.591/II ve

¹¹⁶ Poroy - Tekinalp - Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s. 467; Karahan - Bozgeyik, Şirketler Hukuku, s. 646-647; Kılıç, "Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni", s. 72.

¹¹⁷ Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 605.

¹¹⁸ Erdoğan Moroğlu, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı*, İstanbul, 1972, s. 120; Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 605.

¹¹⁹ Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 607.

¹²⁰ Karahan - Bozgeyik, Şirketler Hukuku, s. 648; Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 608.

¹²¹ Karahan - Bozgeyik, Şirketler Hukuku, s. 650.

III'den açıkça anlaşılmaktadır. Anılan düzenleme uyarınca, “(2) Genel kurulun sermaye artırımına ilişkin kararıyla, ortakların yeni payları almaya ilişkin rüçhan hakkı, ancak haklı sebeplerin varlığında ve 621’inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde öngörülen nisapla sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir. Özellikle, işletmelerin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınmaları ve işçilerin şirkete katılmaları haklı sebep olarak kabul edilebilir. Rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması suretiyle hiç kimse haklı görülemeyecek şekilde yararlandıramaz veya kayba uğratılamaz. (3) Rüçhan hakkının kullanılabilmesi için en az onbeş gün süre verilir.”.

Limited şirketlerde pay üzerindeki rehin hakkının bedelsiz payları nasıl etkileyeceği üzerinde durmak gerekmektedir. Bedelsiz paylar, şirket malvarlığına dahil olan öz kaynaklardan çıkarılmaktadır. Dolayısıyla bedelsiz payların eski payların bir parçası olduğunu söylemek mümkündür. Bu sebeple eski paylar üzerindeki rehin hakkı, bedelsiz paylar üzerine kendiliğinden yayılır¹²².

3. Yönetmelik Hakları Üzerinde Rehin Hakkının Etkisi

Limited şirket payı üzerindeki rehlin yönetmelik nitelikteki hakları kapsadığına daha önce değinmiştik¹²³. Nitekim bu haklar paraya çevrilmeleri mümkün olmayan ve malvarlıksal nitelik taşımayan haklardır. Bu sebepten dolayı, yönetmelik hakları rehlin kapsamı dışında kalır. Ancak limited şirketlerde payın rehni durumunda, oy hakkı gibi bazı yönetmelik haklarının kim tarafın kullanılacağı gibi meseleler akla gelebilir. Bu istisnai durumlar yönetmelik haklarının rehlin kapsamında olduğunu göstermez. Diğer yandan rehin hakkının söz konusu hakları etkilediği de göz ardı edilmemelidir.

Limited şirketlerde payın rehni durumunda, oy hakkının kim tarafından kullanılacağına dair bir düzenleme TTK’da yer almamaktadır. Ancak bu meselelerin cevabını TMK m.960’da bulmak mümkündür. “Rehinli pay senetlerinin temsili” başlıklı TMK m.960’a göre, “Ortaklık genel kurulunda rehinli pay senetlerini temsil etmek yetkisi, rehin alacaklısına değil, pay sahibine aittir.”. Bu durumda rehinli paylar, genel kurulda pay sahibi tarafından temsil edilecektir. Oy hakkını kullanmak da pay sahibinin yetkisindedir. Ancak ortak rehinli paya ait oy hakkını kullanırken, rehin alacaklısının haklarına zarar vermeme yükümlülüğündedir.

¹²² Moroğlu, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı, s. 191; Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 609. Aksi yöndeki görüşler için, bkz. Erdem - Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, s. 608-609.

¹²³ Bkz. II, C, 1.

Bu yükümlülüğün kaynağı, TMK m.2'dir¹²⁴. Doktrinde de haklı olarak ifade edildiği üzere, pay sahibi rehinli paya ait oy hakkını kullanırken, rehin alacaklısının da menfaatlerini dikkate almalıdır¹²⁵. Yargıtay da pay üzerinde rehin bulunması durumunda, rehinli alacaklının menfaatlerinin göz önünde tutulması gerektiğini dile getirmektedir¹²⁶.

Limited şirketlerde payın rehni durumunda, rehinli payların pay sahibi tarafından temsil edileceğine şüphe yoktur. Ancak söz konusu bu payların rehinli alacaklı tarafından temsil edilmesinin mümkün olup olmadığı hususu da tartışılması gereken meselelerden biridir. Doktrinde bu meseleye ilişkin olarak, TMK m.960 hükmünün emredici nitelikte olmadığından hareketle, rehinli alacaklıya temsil yetkisinin verilebileceği kabul edilmektedir¹²⁷. Bu durumda, temsil yetkisi oy hakkının kullanılmasını da içermelidir¹²⁸. Belirtmek gerekir ki, temsil yetkisi verilmeksizin oy hakkının rehinli alacaklıya ait olduğuna ilişkin anlaşmalar kabul edilemez¹²⁹.

¹²⁴ Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 613.

¹²⁵ Kılıç, "Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni", s. 73; Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, s. 281.

¹²⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 4.2.2015 tarih ve 234/1262 sayılı kararı: "*Davacı vekili, müvekkilinin Noterliği'nin 06.08.2012 tarih ve ... yevmiye numaralı anonim şirket hisse devir sözleşmesi ile ...'nin ortakları olan ...'tan 1.004.500,00 TL bedel karşılığında 49 hisse, ...'tan ise, 20.500,00 TL bedel karşılığında 1 hisse olmak üzere toplam 50 hisse satın aldığını, hisse devir sözleşmesi ile ortaklık yapısı değişen şirketin 10.08.2012 tarihinde olağanüstü toplandığını, şirket yönetim kurulunun yeniden belirlendiğini ve ..., ... ile şirketin diğer ortaklarının hisse devrine muvafakat ettiklerini, müvekkilinin oybirliği ile genel kurulda kabul edilen hisse devri işleminin ve olağanüstü genel kurul kararının tescili ve ticaret sicil gazetesinde yayımı için davalı Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne başvuruda bulunduğunu ancak, başvurunun şirket hisseleri üzerinde diğer davalı bankanın rehin sözleşmesi uyarınca rehin hakkı bulunduğu ve hisse devrine muvafakat etmediği gerekçesiyle 28.06.2013 tarih, 650 Sayılı kararı ile reddedildiğini, davalı bankanın da kendilerinin izni olmaksızın hisse devir işlemi yapılamayacağından devre muvafakat etmediklerini bildirdiğini, rehinli şirket hissesinin devrinin tescili ve yayımı halinde davalı bankanın rehin hakkının aynen devam edeceğini ve herhangi bir zarara uğramayacağını, bu sebeple davalı bankanın devre muvafakat etmemesinin yasal ve haklı bir sebebi bulunmadığı gibi, aksine davalı bankaya şirket borçlarının ödenmesi hususunda yarar sağlayacağını, şirketin ise yeni yönetim kurulunun çalışmaması, yönetim boşluğu oluşması ve şirketin karar alamaz duruma gelmesi sebebiyle zarara uğradığını ileri sürerek, ... Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün 28.06.2013 tarih, 650 Sayılı ret kararının kaldırılmasına ve 10.08.2012 tarihli olağanüstü genel kurul kararının tescili ile ticaret sicil gazetesinde yayımlanmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir."*

¹²⁷ Kılıç, "Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni", s. 73; Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 611; Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, s. 289.

¹²⁸ Göksoy, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, s. 289.

¹²⁹ Kılıç, "Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni", s. 73.

4. Özel Durum: Esas Sermaye Payının Rehninde Nama Yazılı Senet Düzenlenmesi

TTK m.593/II'de limited şirket esas sermaye pay senetlerinin ispat aracı olarak ya da nama yazılı senet olarak düzenlenebileceği öngörülmektedir. TMK m.956/II'ye göre, nama yazılı senetlerin "*rehni için senedin ciro edilmiş veya yazılı devir beyanı yapılmış olarak teslimi gerekir.*" Bu durumda ispat aracı veya nama yazılı senet olarak düzenlenen limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edildiğinde, senetlerin tesliminin gerekip gerekmeyeceği sorusu gündeme gelecektir. Bu husus doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde senetlerin tesliminin gerekli olmadığını savunan görüş, imzaları noterce onanmış yazılı bir rehin sözleşmesini rehin hakkının tesis için yeterli görmektedir¹³⁰. Bizim de katıldığımız bu görüş, pay senetlerinin sadece ibraz senedi olarak düzenlenebileceğinden hareketle, bu senetlere mülkiyetin geçişi bakımından kurucu nitelik tanınmasının kıymetli evrak niteliği tanınması ile eşdeğer olduğunu belirterek bu durumun TTK m.503/II ile bağdaşmayacağını vurgulamaktadır¹³¹. Diğer görüş ise, bu ihtimalde, senetlerin teslim edilmesi gerektiğini savunmaktadır¹³².

III. LİMİTED ŞİRKETLERDE PAYIN İNTİFA HAKKINA KONU OLMASI

A. İntifa Hakkı Kavramı

İntifa hakkı kavramına ilişkin olarak doktrinde çeşitli tanımlamalar¹³³ yapıldığı görülmektedir. Bir tanıma göre intifa hakkı, başkasına ait bir eşya, hak veya malvarlığı üzerinde kişiye tam yararlanma yetkisi veren kişiye bağlı bir irtifak hakkıdır¹³⁴. Bir başka tanımda intifa hakkı, belirli bir gerçek veya tüzel kişiye, hakkın konusu olan şey üzerinde tam bir yararlanma yetkisi veren, devredilemeyen ve miras yoluyla geçmeyen bir irtifak hakkı şeklinde ifade edilmiştir¹³⁵. Bir diğer tanıma göre ise intifa hakkı; "*kişi lehine kurulan, devir ve intikal kabiliyeti olmayan bir irtifak hakkı olup, diğer irtifaklardan konusunun genişliği ve sağladığı yetki bakımından ayrılır.*"¹³⁶

¹³⁰ Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 587.

¹³¹ Erdem - Göksoy, "Limited Şirkette Payın Rehni", s. 586-587.

¹³² Durgut, "Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması", s. 136.

¹³³ Bu tanımlamalar hakkında, bkz. Burak Özen, *Türk Medeni Hukukunda Eşya Üzerinde İntifa Hakkı*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, s. 19 vd.

¹³⁴ Oğuzman - Seliçi - Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, s. 949; Akipek - Akıntürk, *Eşya Hukuku*, s. 674.

¹³⁵ Sirmen, *Eşya Hukuku*, s. 585.

¹³⁶ Özen, *Türk Medeni Hukukunda Eşya Üzerinde İntifa Hakkı*, s. 20.

İntifa hakkı sahibi belirli bir kişinin kişiliği göz önünde tutularak verilen bir irtifak hakkıdır. Bunun esasında, intifa hakkı sahibinin belirli olması gerekliliği yatmaktadır¹³⁷.

İntifa hakkının hangi haklar üzerinde kurulabileceği TMK m.794/1'de düzenlenmektedir. Anılan düzenleme uyarınca, “İntifa hakkı, taşınır, taşınmazlar, haklar veya bir malvarlığı üzerinde kurulabilir.” Aynı düzenlemenin ikinci fıkrasında, “Aksine düzenleme olmadıkça bu hak, sahibine, konusu üzerinde tam yararlanma yetkisi sağlar.” hükmü yer almaktadır. Burada intifa hakkının kişiye sağladığı tam yararlanma yetkisinden neyin anlaşılması gerektiğinin belirlenmesi gerekir. Tam yararlanmadan maksat, “kullanma, yararlanma ve zilyet olma”dır¹³⁸. Doktrinde bu yetkiden dolayı intifa hakkının “en geniş yararlanma imkânı sağlayan” irtifak hakkı olduğu ifade edilmektedir¹³⁹. Ancak intifa hakkı sahibinin bu yetkisi, intifa konusunun hukuki ve öz değerine zarar verecek nitelikte tasarrufta bulunmaması ile sınırlıdır¹⁴⁰.

B. Pay Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması

6762 sayılı mülga TTK'da pay üzerinde, taşınır oldukları gerekçesiyle, intifa hakkı kurulabileceği kabul edilmekle birlikte¹⁴¹, bu hususta özel bir düzenlemeye yer verilmemişti. eTTK döneminde bu meselenin kanunda özel olarak düzenlenmesi gerektiği doktrinde dile getirilmekteydi¹⁴². Doktrindeki bu eleştirileri dikkate alan Türk kanun koyucusu pay üzerinde intifa hakkı kurulmasına ilişkin özel bir düzenleme yapma yoluna gitmiştir. “İntifa ve rehin hakkı” başlıklı TTK m.600/1'de “Bir esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulmasına, esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümler uygulanır.” şeklinde eTTK'da yer alan yeni bir madde ihdas edilmiştir.

¹³⁷ Akipek - Akıntürk, Eşya Hukuku, s. 674; Özen, Türk Medeni Hukukunda Eşya Üzerinde İntifa Hakkı, s. 20-21.

¹³⁸ Akipek - Akıntürk, Eşya Hukuku, s. 674; Abuzer Kendigelen, *Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1994, s. 23; Özen, Türk Medeni Hukukunda Eşya Üzerinde İntifa Hakkı, s. 53.

¹³⁹ Ziya Umur, *Roma Hukuku - Eşya Hukuku (Ayni Haklar)*, İstanbul, 1985, s. 145; Sirmen, Eşya Hukuku, s. 565; Ünal - Başpınar, Şekli Eşya Hukuku, s. 97; Ayan, Eşya Hukuku III, s. 50; Ayşe Nur Berzek, “Anonim Ortaklıkta Pay Üzerinde İntifa Hakkı Sahibinin Oy Hakkı ve Oy Hakkına Bağlı Diğer Haklar”, *AÜEHFD*, 2002, C. VI, S. 1-4, s. 223.

¹⁴⁰ Oğuzman - Seliçi- Oktay Özdemir, Eşya Hukuku, s. 952; Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, 24.

¹⁴¹ Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, s. 24; Arzu, Oğuz “Pay Senetleri Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması ve İntifa Hakkının Kapsamı”, *ABD*, 1991/1, s. 23.

¹⁴² Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, s. 25-27.

TTK m.600/I'in yaptığı yollama nedeniyle, limited şirket payı üzerinde rehin hakkının kurulması için, TTK m.595'deki payın devrine ilişkin şartlar, rehinde olduğu gibi, burada da aranacaktır. Bu kapsamda limited şirket payının intifa hakkına konu olabilmesi için, yazılı bir sözleşme yapılması gerekmekte ve taraf imzaları noterce onanmalıdır (TTK m.595/I). Limited şirket payının rehni konusunda, şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme yoksa, ortaklar genel kurulun onayı şarttır. Bu onay intifa hakkının kurulması bakımından geçerlilik şartı olup, onay verilmediği takdirde intifa hakkının kurulması mümkün değildir (TTK m.595/II). Limited şirket paylarının intifa hakkına konu olması ortaklar genel kurulunca reddedilebilir. Bu durumda, genel kurulun herhangi bir sebep göstermesine dahi gerek yoktur (TTK m.595/III). Yine şirket sözleşmesiyle limited şirket payı üzerinde intifa hakkı tesis edilmesi yasaklanabilir (TTK m.595/IV). Diğer yandan TTK m.594 hükmü uyarınca, limited şirket payı üzerinde tesis edilen intifa hakkının pay defterine kaydedilmesi gerekir. Bu kayıt, rehinde olduğu gibi, kurucu niteliğe sahip olmayıp bildirici nitelik taşımaktadır. Ancak burada pay defterine kaydedilmesi gereken bizzat hakkın kendisidir. İntifa hakkı sahibinin bu sıfatla pay defterine kaydedilmesi gerekli olmayıp, intifa hakkı kurulmasına ilişkin şartlar yerine getirildiğinde intifa hakkı kendiliğinden kurulur¹⁴³. Burada kısaca açıklamaya çalıştığımız şartlara payın rehni kısmında ayrıntılı bir biçimde yer verdiğimizden, tekrara düşmemek maksadıyla, daha fazla açıklama yapmamayı tercih etmiş bulunmaktayız.

C. İntifa Hakkının Kapsamı

1. Genel Olarak

Limited şirketlerde ortaklık haklarının genel olarak malvarlıksal haklar ve yönetsel haklar olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulduğuna daha önce değinmiştik. Limited şirket payı üzerinde kurulan intifa hakkının kapsamı denilince, ilk olarak malvarlıksal haklar üzerinde durmak gerekmektedir. Bu haklarla ilgili kavramsal açıklamalara daha önce yer verildiğinden, burada yalnızca intifa hakkının etkisi üzerinde durulacaktır.

Kâr payı almak hakkı, payın şirket ortağına bahşettiği hukuki semerelerden birisidir. İntifa hakkının bir yararlanma hakkı olduğu düşünüldüğünde, kâr payının intifa hakkı süresi içerisinde kalan kısmı intifa hakkının kapsamında değerlendirilmelidir¹⁴⁴. Dolayısıyla intifa hakkı süresince kâr payı talep etmek ve kâr payı almak

¹⁴³ Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, s. 105.

¹⁴⁴ Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, s. 124-125; Oğuz "Pay Senetleri Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması ve İntifa Hakkının Kapsamı", s. 30.

hakkı, intifa hakkı sahibine aittir. İntifa hakkı sahibinin kâr payını sadece intifa süresince kullanabilmesi, haktan yararlanma konusundaki bir sınırlama niteliğindedir¹⁴⁵.

Ekonomik olarak kâr payı gibi değerlendirilen hazırlık devresi faizlerinin de intifa hakkı kapsamına girdiği kabul edilmektedir¹⁴⁶.

Yeni pay alma hakkı ortağın kök hakkını genişleten bir hak olup, intifa hakkının elde edilen yeni paylara da sirayet edip etmeyeceği sorusu gündeme gelebilir. Öğretide yeni pay alma hakkı esas itibariyle kök hakka bağlı olduğundan, bu hakkın artık intifa hakkı sahibi tarafından kullanması gerektiği ifade edilmektedir¹⁴⁷. Bedelsiz paylar konusunda ise, rüçhan hakkının intifa hakkı sahibine değil tek başına pay sahibine ait olduğu dile getirilmektedir¹⁴⁸.

2. Payın Temsili

Sahibine zilyet olma, kullanma, yönetme gibi tam yararlanma yetkileri sağlayan intifa hakkı, limited şirket payı üzerinde tesis edildiği takdirde, yönetsel hakların da bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim yönetsel hakların kullanılması aynı zamanda intifa hakkı sahibinin pay üzerindeki tasarrufu anlamına gelmektedir.

Limited şirket payı üzerinde kurulan intifa hakkının yönetsel hakları da kapsamı içerisine aldığı TTK m.600/III hükmünden de açıkça anlaşılmaktadır. Nitekim anılan düzenlemede, *“Bir esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı bulunması hâlinde, pay intifa hakkı sahibi tarafından temsil edilir; bu durumda intifa hakkını haiz kişi, esas sermaye payı sahibinin menfaatlerini, hakkaniyete uygun bir şekilde gözetmezse tazminat ile yükümlü olur.”* hükmü getirilmiştir. Bu düzenlemenin eTTK’da karşılığı bulunmamaktadır. Görülmektedir ki, intifa hakkı sahibinin temsil yetkisi kanundan kaynaklanmaktadır. Limited şirket payı üzerinde geçerli bir intifa hakkı tesis edildiği anda, artık bu payı temsil etme yetkisi de kendiliğinden intifa hakkı sahibine geçer. TTK’da bu yönde açık bir düzenlemeye yer verilmesi, doktrinde var olan fikir ayrılıklarına da son vermiştir.

¹⁴⁵ Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, s. 131.

¹⁴⁶ Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, s. 151 vd.; Oğuz “Pay Senetleri Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması ve İntifa Hakkının Kapsamı”, s. 30.

¹⁴⁷ Oğuz “Pay Senetleri Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması ve İntifa Hakkının Kapsamı”, s. 32.

¹⁴⁸ Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, s. 159.

3. Oy Hakkının Kimin Tarafından Kullanılacağı Meselesi

eTTK'da yer alan ve “*üzerinde intifa hakkı bulunan bir hisse senedinden doğan rey hakkı intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır*” hükmünü içeren m.360/IV'e ise TTK'da yer verilmemiştir. TTK m.600/III hükmünün intifa hakkı sahibine oy hakkını kullanma yetkisi de verip vermediği tartışılabilir. Diğer yandan TTK m.595 hükmünden de intifa hakkı sahibinin yetkilerinin kısıtlanabileceğine dair bir yorum çıkarılamamaktadır. Kanaatimizce, payın temsilinin intifa hakkı sahibine ait olduğunu belirten bu düzenleme, oy hakkını da kapsayacak şekilde yorumlanmalıdır. Nitekim intifa hakkı, sahibine tam yararlanma yetkisi sağlar. Belirtmek gerekir ki, intifa hakkı sahibine mal üzerinde hukuki tasarruflarda bulunma hakkı vermez¹⁴⁹. Oy hakkının limited şirket payı üzerinde hukuki tasarruflarda bulunma olarak kabul edilmesi durumunda, oy hakkının payın temsilini düzenleyen hüküm kapsamında değerlendirilmemesi gerekir.

İntifa hakkı sahibinin oy hakkını kullanmasına sahip olması, şirketin kaderini belirleyen meselelerde tek başına karar verebilmesi anlamına da gelmemelidir. Zira TTK m.600/III, c. 2, intifa hakkı sahibine, pay sahibinin menfaatlerini hakkaniyete uygun bir biçimde gözetme yükümlülüğü de getirmektedir. Bu yükümlülüğün bir sonucu olarak, şirketin geleceğini ilgilendiren konularda, pay sahibi ve intifa hakkı sahibinin oy hakkını birlikte kullanması sağlanabilir. Bu fiili bir kullanma olabileceği gibi, pay sahibinin oy hakkının içeriği hususunda intifa hakkı sahibine temsil yetkisi vermesi şeklinde de olabilir.

Ekleme gerekir ki, intifa hakkı sahibinin oy hakkını kullanması, intifa süresi ile sınırlı olmalıdır.

Limited şirketlerde intifa hakkı sahibinin oy hakkına sahip olup olmadığı Yargıtay'ın önüne gelen uyuşmazlıklarda da tartışılmaktadır. Yargıtay'ın bir kararında, pay üzerinde hapis hakkı sahibi, bu hakkı niteliği itibarıyla intifaya benzetilerek oy hakkına sahip olduğu yönünde karar verilmiştir¹⁵⁰. Ancak bu karar, hapis hakkının niteliği itibarıyla intifadan çok rehne benzediği ve bu sebeple hapis hakkı sahibinin oy hakkı bulunmadığı gerekçeleriyle doktrinde eleştirilere konu olmuştur¹⁵¹.

¹⁴⁹ Sirmen, Eşya Hukuku, s. 586.

¹⁵⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 7.3.1996 tarihli ve 6475/1468 sayılı kararı: “*Yasayla alacaklıya tanınan pay üzerinde hapis hakkının benzeri olan rehin hakkı sahibi olan kimseye dahi TTK m.360'ta genel kurullarda oy kullanma hakkı tanınmadığına göre, hapis hakkı sahibinin bu hakka dayanarak oy kullanma hakkı olduğu sonucuna varılması mümkün değildir.*” (Karşı oy yazısından).

¹⁵¹ Bu hususta eleştiriler için, bkz. Mustafa Çeker, “Anonim Ortaklık Payı Üzerinde Hapis Hakkı Bulunması Halinde Oy Hakkı Kime Aittir? (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Münase-

D. İntifa Senedinden Farkı

Limited şirket payı üzerinde kurulan intifa hakkı ile şirket tarafından ihdas edilen intifa senetlerini birbiriyle karıştırmamak gerekmektedir. İntifa senetleri, şirket ile intifa senedi sahipleri arasında imzalanan bir sözleşme vasıtasıyla çıkarılabilir¹⁵². Doktrinde intifa hakkı senedi sahiplerinin yeni pay olarak malik sıfatına sahip olabileceği kabul edilmektedir¹⁵³. Pay üzerinde kurulan intifa hakkı kavramı ile intifa senetlerinin asıl farkı, ortakların sahip olduğu pay sahipliği haklarında kendisini göstermektedir. Şöyle ki, pay üzerinde intifa hakkına sahip olan kimse, ortaklığın malvarlıksal ve yönetsel haklar üzerinde birtakım yetkilerle sahiptir. Ancak intifa senedi sahibinin böyle bir yetkisinin varlığından söz edilemez. Bu husus TTK m.503'te "*İntifa senedi sahiplerine pay sahipliği hakları verilemez; ancak, bu kişilere, net kara, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma hakları tanınabilir.*" düzenlemesiyle açıkça ifade edilmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada esas itibarıyla limited şirketlerde payın haczi, rehni ve intifa hakkına konu olması gibi meseleler inceleme konusu yapılmıştır. Bu hususta 6762 sayılı eTTK ve 6102 sayılı TTK hükümleri de değerlendirilerek sonuçlara varılmaya çalışılmıştır.

Limited şirketlerde payın haczi meselesi, TTK m.133'te limited şirketleri de kapsama alacak şekilde açıkça düzenlenmiştir. Limited şirketlerde haciz alacaklısının oy hakkına sahip bulunmadığı, ancak borçlu ortağın haciz alacaklısının menfaatlerini zarara uğratmaksızın oy hakkını kullanması gerektiği kabul edilmektedir.

Limited şirketlerde pay üzerinde intifa ve rehin hakkının düzenlendiği TTK m.600 yeni ihdas edilmiş bir hükümdür. Bu hükümde intifa ve rehin hakkının kurulabilmesi şartları için, payın devri için aranan şartlara atıf yapılmıştır. Bu kapsamda limited şirket payının intifa ve rehin hakkına konu olabilmesi için,

betiyle)", *BATİDER*, 1996, C. XVIII, S. 4, s. 157 vd.; Abuzer Kendigelen, "Anonim Ortaklık Payı Üzerinde Hapis Hakkı ve Bu Hakka Konu Oluşturan Paya İlişkin Oy Hakkının Kime Ait Olduğu Sorunu", *BATİDER*, 1997, C. XIX, S. 1, s. 105 vd.

¹⁵² İntifa senetleri hakkında, Ömer Teoman, *Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri*, İstanbul, 1978.

¹⁵³ Berzek, "Anonim Ortaklıkta Pay Üzerinde İntifa Hakkı Sahibinin Oy Hakkı ve Oy Hakkına Bağlı Diğer Haklar", s. 224.

devredilebilir nitelikte olması gerekir ve yazılı rehin sözleşmesi yapılmalıdır. Diğer yandan genel kurul kararıyla rehnin ya da intifanın onaylanması gerekir. Genel kurul hiçbir sebep göstermeksizin intifa hakkının kurulmasını reddedebilirken; ancak haklı sebeplerin varlığı halinde rehin hakkının kurulmasını reddedebilir. Diğer yandan limited şirket payı üzerinde kurulan rehin veya intifa hakkının pay defterine de kaydedilmesi gerekir. Ancak bu kayıt, rehnin veya intifa hakkının kurulabilmesi için kurucu bir nitelik taşımamakta, bildirici bir özellik göstermektedir.

Limited şirketlerde pay üzerinde intifa ve rehin hakkı kurulması, ortaklığın hakları bakımından sahibine birtakım yetkiler vermektedir. Rehin hakkı devredilebilir nitelikteki malvarlıksal haklarını kapsamına alırken, intifa hakkında hem malvarlıksal hem yönetsel haklar kapsam dahilinde değerlendirilmektedir. Belirtmek gerekir ki, rehin hakkı kapsamına dahil olmayan yönetsel hakların rehininden etkilenmesi mümkün olabilir.

KAYNAKÇA

- ACAR, Faruk, *Rehin Hukukunda Taşınmaz Kavramı ve Özellikle Belirlilik İlkesi*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008.
- ACAR, Faruk, *Rehin Hukuku Dersleri*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015.
- AKİPEK, Jale G.- AKINTÜRK, Turgut- ATEŞ KARAMAN, Derya, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku*, 9. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- AKİPEK, Jale G. AKINTÜRK, Turgut, *Eşya Hukuku*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- ALBAYRAK, Hakan, "Limited Şirket Hisse (Ortaklık Payı) Haczi", *Türk Ticaret Kanunu'nun 5. Yıl Sempozyumu*, 8-10 Kasım 2017, Ankara, ss. 465-488.
- ARSLAN, Ramazan - YILMAZ, Ejder - TAŞPINAR AYVAZ, Sema - HANAĞASI, Emel, *İcra ve İflas Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- ARSLAN, Aziz Serkan, "Limited Şirket Hisselinin Haczi ve Haczin Sonuçları", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018, C. XXII, S. 4, ss. 3-35.
- ATALI, Murat - ERMENEK, İbrahim - ERDOĞAN, Ersin, *İcra ve İflas Hukuku*, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- AYAN, Mehmet, *Eşya Hukuku III, Sınırlı Ayni Haklar*, 5. Tıpkı Baskı, Mimoza Yayıncılık, Konya, 2013.
- AYDIN, Muzaffer, *Hacedilemeyen Mal ve Haklar*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.
- BAHTİYAR, Mehmet, *Ortaklıklar Hukuku*, 14. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- BERZEK, Ayşe Nur, "Limited Şirkette Ortakların Sorumluluğu", *Yaklaşım Dergisi*, 1996, S. 47, ss. 32-36.
- BERZEK, Ayşe Nur, "Anonim Ortaklıkta Pay Üzerinde İntifa Hakkı Sahibinin Oy Hakkı ve Oy Hakkına Bağlı Diğer Haklar", *AÜEHFD*, 2002, C. VI, S. 1-4, ss. 223-227.
- BİLGİLİ, Fatih - DEMİRKAPI, Ertan, *Şirketler Hukuku Dersleri*, 4. Basım, Dora Yayıncılık, Bursa, 2015.
- ÇAĞA, Barbaros, "Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri", *BATİDER*, 1974, C. VII, S. 3, ss. 581-602.
- ÇAKIRCA, Seda İrem, *Adi Alacakların Rehni*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006.
- ÇAMOĞLU, Ersin, "Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi", *BATİDER*, 1971, C. VI, ss. 57-68.
- ÇAMOĞLU, Ersin, "Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu", *BATİDER*, 1972, C. VI, ss. 503-519.
- ÇEKER, Mustafa, "Anonim Ortaklık Payı Üzerinde Hapis Hakkı Bulunması Halinde Oy Hakkı Kime Aittir? (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Münasebetiyle)", *BATİDER*, 1996, C. XVIII, S. 4, ss. 87-120.

- DEMİRKAPI, Ertan, "Limited Ortaklık Payının Devri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Doktora Tezi, İzmir, 2008.
- DEREKAYA, Kemal Çağrı, "Limited Şirketlerde Pay Devri", **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2021).
- DİNÇ, Serhan, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları", **TAAD**, 2017, S. 29, s. 135-165.
- DÖNMEZ, Murat, "Limited Şirketlerde Hisse Haczi", **TBBD**, 2006, S. 63, ss. 226-236.
- DÖNMEZ, R. Murat, **Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.
- DURGUT, Ramazan, "Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması", **TBBD**, 2013, S. 108, ss. 123-138.
- ENSTHALER, Jürgen - FÜLLER, Jens Thomas - SCHMIDT, Burkhard, **Kommentar zum GmbH-Gesetz**, 2. Aufl., Luchterhand, y.y. 2010.
- ERDEM, Ercüment - GÖKSOY, Y. Can, "Limited Şirkette Payın Rehni", **Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan**, İzmir 2000, ss. 571-623.
- EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- GÖKSOY, Y. Can, **Anonim Ortaklıkta Payın Rehni**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001.
- GÜMAN, Nihat, "Elbirliği Mülkiyeti ile Kollektif ve Komandit Şirket Hisselerinin Haczi ve Paraya Çevrilmesi", **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2006.
- HİRSCH, Ernst, **Ticaret Hukuku Dersleri**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1948.
- KARAHAN, Sami - BOZGEYİK, Hayri, **Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Mimoza Yayıncılık, Konya, 2013.
- KARAHAN, Sami - ÇEKER, Mustafa, **Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Mimoza Yayınevi, Konya, 2013.
- KARAYALÇIN, Yaşar, **Ticaret Hukuku**, Ankara, 1973.
- KENDİGELEN, Abuzer, **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1994.
- KENDİGELEN, Abuzer, "Anonim Ortaklık Payı Üzerinde Hapis Hakkı ve Bu Hakka Konu Oluşturan Paya İlişkin Oy Hakkının Kime Ait Olduğu Sorunu", **BATİDER**, 1997, C. XIX, S. 1, ss. 241-284.
- KENDİGELEN, Abuzer, "Limited Şirket Paylarının Haczi", **GSÜHFD**, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, 2002, s. 409-416.

- KENDİGELEN, Abuzer, “Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi”, *İÜHFMD*, 2004, C. LXII, S. 1-2, ss. 382-402.
- KILIÇ, Mehmet, “Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni”, *Bankacılar Dergisi*, 2009, S. 71, ss. 66-77.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip - HATEMİ, Hüseyin - SEROZAN, Rona - ARPACI, Abdülkadir, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem ve Sözleşme*, 6. Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014.
- KURU, Baki - AYDIN, Burak, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- LUTTER, Marcus - HOMMELHOFF, Peter, *GmbH-Gesetz Kommentar*, 17. Aufl., Dr. Otto Schmidt Verl., Köln, 2009.
- MOROĞLU, Erdoğan, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı*, İstanbul, 1972.
- NOMER, Haluk Nami - ERGÜNE, Mehmet Serkan, *Eşya Hukuku Cilt: II - Rehin Hukuku*, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- OĞUZ, Arzu, “Pay Senetleri Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması ve İntifa Hakkının Kapsamı”, *ABD*, 1991/1, ss. 23-44.
- OĞUZMAN, Kemal - SELİÇİ, Özer - OKTAY ÖZDEMİR, Saibe, *Eşya Hukuku*, 22. Baskı, Filiz Kitabı, İstanbul, 2020.
- ÖZEN, Burak, *Türk Medeni Hukukunda Eşya Üzerinde İntifa Hakkı*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.
- PARLAR, Aynur, *Gerekçeli Türk Ticaret Kanunu*, Bilge Yayınevi, Ankara, 2011.
- PEKCANITEZ, Hakan - ATALAY, Oğuz - SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral -ÖZEKES, Muhammet, *İcra ve İflas Hukuku*, 8. Bası, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- POROY, Reha - TEKİNALP, Ünal - ÇAMOĞLU, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku II*, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019.
- PULAŞLI, Hasan, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- SAYIN ÖNAL, Buket, *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*, Üçüncü Tıpkı Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.
- SİRMEN, Lale, *Alacak Rehni*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1990.
- SİRMEN, A. Lale, *Eşya Hukuku*, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- ŞENER, Oruç Hami, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

- TEKİNALP, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.
- TEOMAN, Ömer, **Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri**, İstanbul, 1978.
- TOPUZ, Gökçen, **Hisse Haczi ve Satışı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.
- TOPUZ, Gökçen, "Limited Şirketin Sermaye Alacağıının Haczi", **Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan**, C. II, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, ss. 2105-2113.
- UMUR, Ziya, **Roma Hukuku - Eşya Hukuku (Ayni Haklar)**, İstanbul, 1985.
- ÜNAL, Mehmet - BAŞPINAR, Veysel, **Şekli Eşya Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008.
- YENİOCAK, Umut, **Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.
- YILDIRIM, Mehmet Kamil - DEREN YILDIRIM, Nevhis, **İcra ve İflas Hukuku**, 8. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2021.